

Ισπανικός Εμφύλιος

Στις Κάνες «ξαναγράφεται» η ιστορία

Σαν εισαγωγή

Στην κριτική που γίνεται από ορισμένες πλευρές (τροτσκιστές, αναρχικούς κ.λπ.) υπάρχει μια αντίφαση ολίγων "παλαβή", αν τη δει κανείς σε αυστηρά λογικά πλαίσια και παραλείπει κάποιες συγκεκριμένες πολιτικές παραμέτρους. Φυσιολογικά, οι κριτικές επικεντρώνονται στο βασικό υποκείμενο μιας υπόθεσης. Ποιο είναι αυτό το υποκείμενο; Οσο μας αφορά, το ΚΚ Ισπανίας. Με βάση τη δική του πολιτική, τα συν και τα πλην, θα βγάλουμε τα τελικά μας συμπεράσματα. Ο τραγέλαφος βρίσκεται στο ότι ακριβώς αυτοί που καταριούνται τους "σταλινικούς", επικεντρώνοντας την κριτική τους στο ΚΚ έμμεσα (σχεδόν άμεσα), αναγνωρίζουν τον πρωτεύοντα ρόλο του.

Ας εξηγηθούμε. Στην αρχή του εμφυλίου το ΚΚΙ είναι ένα καλά συγκροτημένο, αλλά μικρό σχετικά κόμμα, με μικρή επιρροή στο προλεταριάτο (βασικά Μαδρίτη-Αστούριες) και ελάχιστη στην αγροτιά. Τα μέλη του υπολογίζονται τότε γύρω στις 30.000. Αντίθετα, η ισχυρή δύναμη της Αριστεράς στην Ισπανία είναι οι αναρχικοί (CNT-FAI), που αριθμούνται περίπου σε 2 εκατομμύρια, με σκληρό οργανωμένο πυρήνα περίπου 300.000 μέλη, με επιρροή στην εργατική τάξη αλλά και στην αγροτιά (Ανδαλουσία, Αραγωνία, Καταλωνία κ.α.). Το ΡΟUM (τροτσκιστές) είναι βέβαια μια μικρή δύναμη με επιρροή βασικά στη Βαρκελώνη και στη Μαδρίτη. Στη διάρκεια ωστόσο του εμφυλίου συνδέονται στενά με τους αναρχικούς και **συνεργάζονται (κάνοντας ιδεολογικά σκόντα) στη βάση κοινών στόχων και επιδιώξεων (και τις περισσότερες φορές ενάντια στο ΚΚΙ). Ποιο είναι, λοιπόν, το υποκείμενο της επανάστασης στο οποίο πρέπει να υπολογίζει κανείς, να στηρίζεται αλλά και να αναζητήσει τελικά τις όποιες ευθύνες; Αν το ζήτημα τεθεί ποσοτικά, η απάντηση είναι προφανής. Οι αναρχικοί και οι σύμμαχοι τους.** Αν όμως τεθεί σε βάση ιδεολογικής και πολιτικής συγκρότησης, συνέπειας και υπευθυνότητας κ.λπ., το πράγμα αλλάζει. Εμείς θεωρούμε ότι αυτές τις προϋποθέσεις πληρούσε το ΚΚΙ παρ' όλο το μικρό του μέγεθος.

Φαίνεται όμως ότι το ίδιο θεωρούν και ΟΛΟΙ οι άλλοι. Από τον Φράνκο μέχρι τους αναρχικούς. Από τον Χίτλερ μέχρι τον Ρούσβελτ. Και αυτό φαινόταν στη στάση τους τότε, μετά και σήμερα. Αλλά ας ξαναγυρίσουμε στο ζήτημα μας. Η εξέταση της εξέλιξης του ισπανικού εμφυλίου μετά τις πρώτες μέρες της παλλαϊκής έξαρσης και της ενότητας στην πάλη για την απόκρουση του φασιστικού πραξικοπήματος δείχνει ένα πράγμα: Οτι όλες οι δυνάμεις, παρά την ποσοτική υπεροχή τους (η οποία βεβαίως στην πορεία μειωνόταν), λειτουργούσαν κατά κάποιον τρόπο σαν ένα είδος "αντιπολίτευσης" απέναντι στο "μικρό" ΚΚΙ. Είχαν "δίκιο"! Δεν ήταν σε θέση ιδεολογικά, πολιτικά, δεν ήθελαν και ούτε μπορούσαν να αναλάβουν την ευθύνη της λαϊκής υπόθεσης ολόπλευρα με συνέχεια και συνέπεια μέχρι το τέλος. Στην ουσία αναγνωρίζουν ότι αυτό το καθήκον έπεφτε στους ώμους του "μικρού" ΚΚΙ. Αναγνώριζαν το δικό τους συμπληρωματικό, άντε "διορθωτικό", ρόλο (και η λογική του εισοδισμού των τροτσκιστών ακριβώς αυτό το χαρακτήρα έχει). Σ' όλη τη διάρκεια του εμφυλίου ταλαντεύονται ανάμεσα σε ακροαριστερές θέσεις και στις θέσεις του Λαϊκού Μετώπου, τις οποίες πολλές φορές προσπερνούσαν από τα δεξιά, με αποκορύφωμα τη συνεργασία τους στο προδοτικό αντικομμουνιστικό πραξικόπημα του Κασάδο που οδήγησε στην κατάρρευση, στην

ήττα.

Ακόμα και το είδος της σημερινής τους "κριτικής" έχει τον ίδιο χαρακτήρα. Αν θέλουν, λοιπόν, να είναι τίμιοι και ειλικρινείς, θα πρέπει να είναι με τον εαυτό τους πρώτα και με το κίνημα μετά. **Αν θεωρούν τον εαυτό τους, την παράταξη τους σαν το υποκείμενο της επανάστασης, το πρώτο που έχουν να κάνουν είναι μια πραγματική αυτοκριτική και βεβαίως σε μια τέτοια βάση. Αν όχι, να συνεχίσουν την κριτική τους στο ΚΚ, αλλά τοποθετώντας καθαρά και ειλικρινά τον καθένα στη θέση που του ανήκει. Όλα τα άλλα είναι εκ του πονηρού.**

Σύντομο διάγραμμα γεγονότων

Θεωρούμε χρήσιμη για τον απληροφόρητο αναγνώστη μια σύντομη παράθεση ορισμένων στοιχείων. Στην Ισπανία του '30 υπάρχουν πολλαπλών ειδών αντιθέσεις, αντιπαραθέσεις, συγκρούσεις. Μια αντίθεση είναι αυτή ανάμεσα στην "παλιά Ισπανία", τα ισχυρά φεουδαρχικά κατάλοιπα, μοναρχικούς καρλιστές, εκκλησία, μεγαλοαστική τάξη από τη μια (με αντιθέσεις μεταξύ τους) και το "εκσυγχρονιστικό" τμήμα της αστικής τάξης από την άλλη, που υποστηριζόταν από μικρομεσαίους κλπ. Υπήρχαν αποσχιστικές τάσεις ιδιαίτερα ισχυρές στη χώρα των Βάσκων, στην Καταλονία, αλλά ως ένα βαθμό και στις Αστουρίες, την Ανδαλουσία κ.α. Η αντίθεση ωστόσο και η σύγκρουση με το λαό είναι αυτή που στην πορεία δίνει τον τόνο και διαμορφώνει τα τελικά μέτωπα αντιπαραθέσεως. Η κρίση στο πλαίσιο της αστικής τάξης οδηγεί στις εκλογές του '36, όπου το **Λαϊκό Μέτωπο** κερδίζει με σαφή πλειοψηφία σε έδρες αλλά με μικρή σε ψήφους. Ταυτόχρονα η Δεξιά ελέγχει όλους τους μηχανισμούς του στρατού, την αστυνομία κ.λπ. Το κύριο είναι ότι οι δυνάμεις της παρ' όλες τις αντιθέσεις τους, ενοποιούνται και υποτάσσουν τα πάντα στη νίκη ενάντια στο λαϊκό κίνημα. Από την άλλη μεριά, το Λ.Μ. αποτελείται από δυνάμεις κοινωνικά και πολιτικά ανομοιογενείς, που κατορθώνουν να αποκτήσουν ένα τέτοιο επίπεδο ενότητας και μια ενιαία γραμμή.

Στις 19-7-36 εκδηλώνεται το φασιστικό πραξικόπημα των Μόλα-Φράνκο. Επικρατεί σε πολλές περιοχές, ενώ αποκτά τη δυνατότητα να κινήσει από το Μαρόκο μεγάλες συγκροτημένες στρατιωτικές μονάδες. Εκδηλώνεται παλλαϊκή αντίσταση. Με αυτοθυσία οι Λαϊκές, δημοκρατικές, αριστερές, επαναστατικές δυνάμεις κατορθώνουν να συντρίβουν τους πραξικοπηματίες σε Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Βαλέντσια, Καρθαγένη, Βισκάγια, Αστουρίες κ.α. Διαμορφώνονται έτσι "δυο Ισπανίες", Αρχίζει ο εμφύλιος. **Τον Φράνκο ενισχύουν Χίτλερ και Μουσολίνι. Οι δυτικές δυνάμεις κρατούν στάση "μη επέμβασης". Η μόνη δύναμη που ενισχύει με όπλα το δημοκρατικό στρατόπεδο είναι η ΕΣΣΔ, ενώ μέσω της Κομίντερν οργανώνεται η συγκρότηση και η αποστολή των Διεθνών Ταξιαρχιών.** Μέσα στο δημοκρατικό στρατόπεδο (σε αντίθεση με το εθνικό) η ενότητα δεν είναι πάντα δεδομένη. Εκδηλώνονται πολλών ειδών αντιθέσεις σε διάφορους συνδυασμούς, που φτάνουν μερικές φορές σε ένοπλες αντιπαραθέσεις (Βαρκελώνη). Τελικό αποτέλεσμα: Έπειτα από ηρωικό αγώνα δύομισι χρόνων αλλά και μετά την προδοσία (Κασάδο) ο ισπανικός λαός νικιέται το Μάη του 1939. Ας δούμε πιο συγκεκριμένα κάποια ζητήματα.

Το διεθνές πλαίσιο - η σοβιετική βοήθεια

Η κατάσταση στην Ευρώπη και τον κόσμο τη δεκαετία του '30 χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη αντεπίθεση του καπιταλιστικού συστήματος. Αντεπίθεση που, αν στις ΗΠΑ

αρχίζει και ανιχνεύει τους δρόμους του "Νιου Ντιλ", στην Ευρώπη προωθείται μέσω των πιο αντιδραστικών δυνάμεων του συστήματος, του φασισμού και του ναζισμού. **Δεν είναι μόνο η Γερμανία και η Ιταλία. Δικτατορικά καθεστώτα υπάρχουν στην Ουγγαρία, τη Ρουμανία, την Ελλάδα, την Πορτογαλία, την Πολωνία, τη Βουλγαρία. Αλλά και στις "μητροπόλεις της δημοκρατίας", την Αγγλία και τη Γαλλία, αναπτύσσονται και ενισχύονται φασιστικές τάσεις και δυνάμεις.** Αυτή η επίθεση στρέφεται ενάντια στο προλεταριάτο, τους λαούς, έχει στόχο της το κομμουνιστικό κίνημα και την ίδια τη Σ.Ε.

Ταυτόχρονα, έντονοι ανταγωνισμοί αναπτύσσονται ανάμεσα στις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις και φανερά έχει τεθεί πλέον ζήτημα ανακατανομής αγορών, ζωνών επιρροής και κυριαρχίας, ρόλου και θέσης της κάθε δύναμης. Μια κατάσταση που όλο και πιο φανερά δείχνει ότι η "διέξοδος" από αυτήν είναι ο πόλεμος. Εναν πόλεμο που οι δυτικές δυνάμεις προσπαθούν να στρέφουν "ανατολικά" προς την κατεύθυνση της Σ.Ε. Θέλουν έτσι να πετύχουν δυο στόχους. Από τη μια να απαλλαγούν από τη γερμανική πίεση στα δικά τους πλευρά και από την άλλη να απαλλαγούν από τη Σ.Ε., τον κόκκινο φάρο που φωτίζει και εμπνέει την πάλη των λαών. Φυσικά τα πράγματα δεν είναι καθόλου απλά και αυτό θα φανεί και στη συνέχεια. Συμμαχίες και «συμμαχίες» φτιάχνονται, χαλάνε και ξαναφτιάχνονται σε μια διαδικασία όπου η κάθε δύναμη αναζητάει τις ευνοϊκότερες για την ίδια διευθετήσεις.

Απέναντι σ' αυτή την κατάσταση, η ΣΕ και το κομμουνιστικό κίνημα προωθούν στην κάθε χώρα τη δημιουργία των λαϊκών μετώπων. Η λογική του Λ.Μ. ανταποκρίνεται στην αντικειμενική απαίτηση της συσπείρωσης των λαϊκών δυνάμεων για την αντιμετώπιση του φασισμού και απόκρουση της επίθεσης του συστήματος. Ταυτόχρονα, ως πολιτική διαδικασία και πάλη «βγάζει μπροστά», αναδεικνύει ηγετική δύναμη το προλεταριάτο και το κομμουνιστικό κίνημα. Σε διεθνές επίπεδο, η Σ.Ε. προσπαθεί να συγκροτήσει αντιφασιστική συμμαχία με τις εκτός Άξονα δυνάμεις. Οι προσπάθειες της γνωστές και απανωτές οι προτάσεις της, που όμως απορρίπτονται από τους δυτικούς. Οι λόγοι γνωστοί και ως ένα βαθμό αναφερθήκαμε. Παρ' όλες και τις δικές τους ανησυχίες, συνεχίζουν να ευνοούν τον επανεξοπλισμό της Γερμανίας. Μένουν ευνοϊκά "ουδέτεροι" σε σειρά επιθετικών ενεργειών των ναζιστών-φασιστών. Δεν προβαίνουν σε καμιά ενέργεια όταν ο Χίτλερ επιχειρεί το Άνσλους, προσαρτώντας την Αυστρία. Το αποκορύφωμα: Το 1938 στο Μόναχο επιβραβεύουν στην ουσία την πολιτική του Χίτλερ, αποφασίζοντας το διαμελισμό της Τσεχοσλοβακίας. Είναι σαν να του λένε "προχώρα".

Αυτή είναι σε γενικές γραμμές η διεθνής κατάσταση μέσα στην οποία εκρήγνυται ο εμφύλιος πόλεμος στην Ισπανία. Άμεσα είναι η παρέμβαση Χίτλερ-Μουσολίνι. Με χιτλερική κάλυψη ο Φράνκο περνάει τα μαροκινά στρατεύματα στην Ισπανία. Ιταλία και Γερμανία στέλνουν αφειδώς όπλα στους ισπανούς φασίστες. Δεν αρκούνται σ' αυτό. Δεκάδες χιλιάδες ιταλοί στρατιώτες μεταφέρονται στην Ισπανία και μάχονται στο πλευρό των φασιστών. Επίλεκτες γερμανικές μονάδες, κυρίως αεροπορικές (λεγεώνα "Κόνδωρ"), παίρνουν άμεσα μέρος στον πόλεμο.

Ποια η στάση των δυνάμεων της Δύσης; Επίσημα "ουδετερότητα", η λεγόμενη "μη επέμβαση". Στην ουσία η "μη επέμβαση" στόχευε στο να περιορίσει τη σοβιετική βοήθεια, στο βαθμό που Γερμανία, Ιταλία συνέχιζαν να λειτουργούν ασύδοτα. Ποιοι οι λόγοι που υπαγόρευαν μια τέτοια πολιτική; Εναρμονίζονταν καταρχήν με τις επιδιώξεις τους στο γενικότερο πεδίο. Της πολιτικής του "κατευνασμού" του Χίτλερ και του προσανατολισμού της γερμανικής επιθετικότητας στην κατεύθυνση της Σ.Ε. Ήθελαν την ήττα του Λ.Μ., όσο κι αν τους ήταν δύσκολο να το επιδιώξουν ανοιχτά. Το Λ.Μ. αντιπροσώπευε μια αριστερή τάση που, όπως λεγόταν, άνοιγε το δρόμο στην μπολσεβικοποίηση της Ισπανίας. **Υπολογίζοντας σε νίκη του Φράνκο,**

επιδίδωκαν τη δέσμευσή του (την οποία και πέτυχαν) για ουδέτερη στάση σε περίπτωση έκρηξης γενικευμένου πολέμου. Ταυτόχρονα, ευελπιστούσαν ότι θα δημιουργούσαν ρήγματα στη σχέση Γερμανίας-Ιταλίας. Στην ουσία οι δυτικοί "επενέβαιναν". Μερικές φορές άμεσα αλλά κυρίως έμμεσα μέσω... Γερμανίας και Ιταλίας και με στόχο την ήττα των αριστερών, των κομμουνιστικών δυνάμεων τοπικά και σε παγκόσμια κλίμακα.

Ύστερα από όλα αυτά υπάρχουν κάποιοι "αριστεροί" που θέλουν να φορτώσουν την ευθύνη της ήττας στην Ισπανία (όσον αφορά τη διεθνή της πλευρά) στη Ρωσία και τον Στάλιν. Δηλαδή, δεν είναι υπόλογοι απέναντι στους λαούς και την ιστορία ο Χίτλερ, ο Μουσολίνι, ο Τσάμπερλεϊν, ο Νταλαντιέ, ο Μπλουμ, ο Ρούσβελτ, αλλά ο Στάλιν! Πραγματική διαστροφή σκέψης! Η ίδια διαστροφή χαρακτηρίζει και την άποψη που λέει ότι η Ρωσία δεν βοήθησε τους Ισπανούς. Έχοντας υπόψη μας τα συγκεκριμένα στοιχεία της υπόθεσης, θεωρούμε ότι μόνο ένας κυνικός, ένας που δεν του κοστίζει τίποτα να λέει εν ψυχρώ και εν γνώσει του ψέματα, μπορεί να λέει κάτι τέτοιο, ή ένας ολότελα αλλοτριωμένος και αποβλακωμένος από την αστική προπαγάνδα. Γιατί η Σ.Ε. όχι μόνο βοήθησε αλλά το έκανε αυτό αντιμετωπίζοντας σειρά εμποδίων από τις "δημοκρατικές δυνάμεις" της Δύσης. Το έκανε αντιμετωπίζοντας τον κίνδυνο να επιταχυνθεί η συσπείρωση ενάντια της ακριβώς με βάση αυτή τη βοήθεια. Η ανοιχτή επιστολή του Στάλιν στον Χοσέ Ντιαδ, γραμματέα του ΚΚ Ισπανίας, που δημοσιεύτηκε στην "Μουντέ Ομπρέρο" στις 17-10-36, είναι ένα καθαρό μήνυμα προς όλες τις πλευρές και μια υπεύθυνη δέσμευση: «Η απελευθέρωση της Ισπανίας από το ζυγό των αντιδραστικών φασιστών δεν είναι απλώς ιδιωτική υπόθεση της Ισπανίας και μόνο, αλλά κοινή υπόθεση ολόκληρης της ανθρωπότητας".

Ας δούμε πιο συγκεκριμένα κάποια πράγματα, διευκρινίζοντας ότι τα στοιχεία που παραθέτουμε δεν είναι από κομμουνιστικές, "σταλινικές" πηγές, αλλά περισσότερο από αστικές και κυρίως από το βιβλίο του αστού και αντικομμουνιστή συγγραφέα Χίου Τόμας. Ενδεικτικά μερικά στοιχεία για τη στάση της Δύσης. Ο Φράνκο από την αρχή ακόμη του εμφυλίου εξασφαλίζει την απρόσκοπτη προμήθεια πετρελαίου, συνάπτοντας μακροχρόνια σύμβαση με την Τέξας Οϊλ Κόμπανι, η οποία του την παρέχει χωρίς κανενός είδους εγγυήσεις. Δικαιολογημένα λίγο αργότερα ο Φράνκο δηλώνει ότι η "στάση του κ. Ρούσβελτ είναι η στάση ενός πραγματικού κυρίου"!

Όταν έγινε η επίθεση των φαλλαγγιτών στη χώρα των Βάσκων, η ισπανική κυβέρνηση έστειλε για ενίσχυση στους Βάσκους αεροπλάνα μέσω Γαλλίας. Τα αεροπλάνα κρατήθηκαν στην Τουλούζ από τη γαλλική κυβέρνηση. Η ίδια αυτή κυβέρνηση, έξω από ελάχιστες περιπτώσεις, κρατούσε τα γαλλικά σύνορα κλειστά ("μη επέμβαση"), απαγορεύοντας έτσι το πέρασμα της ρωσικής βοήθειας. Η βοήθεια στον Φράνκο έτσι ή αλλιώς περνούσε μέσω Πορτογαλίας, Μαρόκου, Ιταλίας κ.λπ. Η περίφημη "μη επέμβαση", πέρα από το ότι δείχνει την υποκρισία των "δημοκρατιών", χρησιμοποιείται και σαν εμπόδιο στο πέρασμα της σοβιετικής βοήθειας. Ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Κόρντεν Χολ, παρ' ότι είναι ενήμερος για τα πάντα από τις υπηρεσίες του, δηλώνει υποκριτικά πως: "είχε αμφιβολίες για την ύπαρξη της γερμανικής και ιταλικής επέμβασης". Ο Τσόρτσιλ δεν κρύβει την επιθυμία του για νίκη του Φράνκο, "ανεξάρτητα" από το ποια στάση θα κρατήσει. Γαλλία, Αγγλία αποφασίζουν να μην προστατεύουν τα εμπορικά πλοία στην ανοιχτή θάλασσα, με αποτέλεσμα τα ιταλικά υποβρύχια ("μη επέμβαση") ανενόχλητα να βυθίζουν τα ρωσικά πλοία και όποιο άλλο, μέχρι και βρετανικά, χωρίς πραγματική αντίδραση. Στις 31-5-37, πέντε γερμανικά πολεμικά πλοία βομβαρδίζουν την Αλμάρια (19 νεκροί), αλλά αυτό δεν αντιμετωπίζεται ως επέμβαση. Αντίθετα, οι

Δυτικοί ασκούν πιέσεις μέχρι απειλές στη Σ.Ε. για τη στάση της. Ο Μαΐσκι χαρακτηρίζεται από τους Άγγλους δεύτερος πρέσβης της Ισπανίας στο Λονδίνο. Αξιοσημείωτο το εξής: **Η στάση της Σ.Ε. εξόργισε το βρετανικό υπουργείο Εξωτερικών. "Τι μπορεί να ελπίζει η Ρωσία θυσιάζοντας αυτή την εποχή την ουδετερότητα της;",** λέχθηκε.

Και, τέλος, στα μέσα του 1938, η Βρετανία ανταλλάσσει διπλωματικούς αντιπροσώπους με τον Φράνκο. **Λίγο αργότερα, ο Φράνκο δηλώνει ότι θα παραμείνει ουδέτερος σε περίπτωση ευρωπαϊκού πολέμου. Και η ανταμοιβή: Στις 27-2-39 έχουμε την επίσημη αναγνώριση του Φράνκο από Γαλλία, Αγγλία.** Ε, είναι να μη δει κανείς την "ευθύνη" της... **ΕΣΣΔ** για όλα αυτά;

Ας δούμε όμως και τη στάση της Σ.Ε. Ένα βασικό μέλημα της Σ.Ε., της **Κομιντέρν** υπήρξε η ενίσχυση του δημοκρατικού στρατοπέδου με μάχιμους άνδρες, με τους εθελοντές της ελευθερίας και του σοσιαλισμού. Τις θρυλικές **Διεθνείς Ταξιαρχίες**. Αυτές που με απέραντη αυτοθυσία και μαχητική διάθεση στήριξαν την πάλη του ισπανικού λαού στις πιο κρίσιμες φάσεις. Το έργο αυτό το ανέλαβε η Κομιντέρν, η Κομμουνιστική Διεθνής. Τα ΚΚ σε όλες τις χώρες ανέλαβαν να καλέσουν και να στείλουν εθελοντές. Το κέντρο περάσματός τους στην Ισπανία εγκαταστάθηκε στη Γαλλία. Ο περίφημος "μυστικός σιδηρόδρομος" φτιάχτηκε από κομμουνιστές, μέλη της **3ης Διεθνούς**, με υπεύθυνο τον **Τίτο**. Στα κέντρα υποδοχής και στρατοπέδευσης στην Ισπανία εκπαιδεύονταν κυρίως από σοβιετικούς στρατιωτικούς. Ως προς τη σύνθεση τους, 60% κομμουνιστές, 20% φίλα προσκείμενοι, που έγιναν κομμουνιστές κατά την παραμονή τους στην Ισπανία. Οι υπόλοιποι, άλλων τάσεων, που "γίνονταν δεκτοί με ενθουσιασμό" από τους συντρόφους τους.

Μερικά στοιχεία για τη βοήθεια που δόθηκε σε όπλα (και τρόφιμα, φάρμακα κ.λπ.) και σε στρατιωτικούς ειδικούς, όπως τα παίρνουμε όλα από τον Χίου Τόμας. "Ένας γερμανός πράκτορας στην Ισταμπούλ ανέφερε ότι το Σεπτέμβριο του '36 τρία σοβιετικά πλοία πέρασαν το Βόσπορο με 500 τόνους πυρομαχικά. Στις 15/10 ρωσικά πλοία άρχισαν να καταφθάνουν στην Ισπανία. Δεκαέξι σοβιετικά πλοία αναφέρεται ότι πέρασαν το Βόσπορο μέσα στον Οκτώβριο, μεταφέροντας όπλα για την Ισπανία. Το ρωσικό προσωπικό (στην Ισπανία) ήταν σχεδόν εξ ολοκλήρου πιλότοι, εκπαιδευτές πιλότων ή ειδικευμένοι στα τανκς. Αρχηγός της βασικής αεροπορικής δύναμης ήταν ο Γιάκοβ Σμουκιάβιτς με το ψευδώνυμο Ντούγκλας. Στρατηγός τεθωρακισμένων ο Πα-βλόφ. Διοικητής στη Μαδρίτη ο στρατηγός Γκόρεφ, Γενική διοίκηση, στρατηγός Μπέρζιν. Πέρασαν από την Ισπανία οι μετέπειτα στρατάρχες Ροκοσόφσκι, Κόνιεφ, Μαλινόφσκι.

Κατά τη διάρκεια των μαχών γύρω από τη Μαδρίτη ('36) συνέχισε να φθάνει κατά

κύματα η ρωσική βοήθεια μέσω Βοσπόρου (γαλλικά σύνορα κλειστά). Τουλάχιστον 9 μεγάλα φορτηγά πλοία έφθασαν στην Ισπανία μεταξύ 20ης και 28ης Οκτωβρίου. Η επί-θεση (αντεπίθεση) στη Μαδρίτη πραγματοποιήθηκε στις 29-10-36. Μια ίλη από ρωσικά τανκς με επικεφαλής το στρατηγό Παβλόφ εφόρμησε εναντίον του εθνικιστικού στρατού. Μαδρίτη: Ρωσικά καταδιωκτικά εμφανίστηκαν πρώτη φορά για να καταδιώξουν τα γερμανικά και ιταλικά βομβαρδιστικά. Καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου (της "μη επέμβασης") εμπορικά πλοία εξακολουθούν να φέρνουν σοβιετικό πολεμικό υλικό, φέροντας σημαίες ισπανικές, ρωσικές ή του Μεξικού. Στις 4-1-37, το Μπιλμπάο βομβαρδίζεται από 9 "Γιούγκερς" συνοδευόμενα από "Χάινκελ" (καταδιωκτικά). Ρωσικά καταδιωκτικά ρίχνουν δυο απ' αυτά.

Μάχη Χάραμα Φλεβάρης '37: Αεροπορική επικράτηση δημοκρατικών. Για πρώτη φορά εθνικιστικά "Γιούγκερς" καταδιώκονται από ρωσικά καταδιωκτικά. Μάχη Γκουανταλαχάρα '37: Τα σοβιετικά καταδιωκτικά είχαν εξασφαλίσει έστω προσωρινά την κυριαρχία στον αέρα. Ο Πιέτο (ισπανός σοσιαλιστής και αντικομμουνιστής ηγέτης) πίστευε εκείνη την εποχή ('37) ότι μοναδική ελπίδα της δημοκρατίας είναι η Ρωσία. **Σε υπόμνημα του Στέιτ Ντιπάρτμεντ αναφέρεται ότι η Δημοκρατία είχε εκείνη την περίοδο 460 αεροπλάνα, εκ των οποίων 200 ρωσικά καταδιωκτικά, 150 ρωσικά βομβαρδιστικά, 70 ρωσικά αναγνωριστικά, 8 γαλλικά και τα υπόλοιπα άλλων τύπων.**

Όταν το '39 ο Κασάδο σχεδίαζε το πραξικόπημα, ο Νέγκριν (πρωθυπουργός) του ανέφερε ότι η Ρωσία είχε στείλει μέχρι τότε 10.000 πολυβόλα, 600 αεροπλάνα και 500 πυροβόλα".

Τα συμπεράσματα του αναγνώστη.

Ο ρόλος του ΚΚΙ

Το ΚΚ Ισπανίας, όπως ήδη αναφέραμε, ήταν μια σχετικά μικρή δύναμη. Το ότι μπόρεσε να παίξει το ρόλο που έπαιξε, το ότι κατόρθωσε να ισχυροποιηθεί και να αναδειχτεί στην κύρια δύναμη της πάλης στη διάρκεια του εμφυλίου, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην ιδεολογική του συγκρότηση, στη βασικά σωστή πολιτική του γραμμή, στην συνέπεια, την αγωνιστικότητα, την αυταπάρνηση μελών και στελεχών του. Πιο συγκεκριμένα, το ΚΚΙ στην αρχή του εμφυλίου ήταν όχι μόνο μικρό, αλλά και "νέο" κόμμα. Το 1922 είχε μόλις 5.000 μέλη (από πρώην αναρχικούς πάρα πολλοί), που το 1931 ύστερα από διαδοχικές κρίσεις μειώνονται στις 3.000.

Ανασυγκροτούμενο στην πορεία φτάνει να έχει στις αρχές του εμφυλίου περί τα 30.000 μέλη. Η επιρροή του βρίσκεται κυρίως στη Μαδρίτη, στους ανθρακωρύχους της Αστουρία και της Βισκάγια και λιγότερο σε άλλες πόλεις.

Με αυτές τις δυνάμεις παρεμβαίνει στις πολιτικές εξελίξεις, με αυτές ρίχνεται στη μάχη. Η δημιουργία του Λαϊκού Μετώπου πριν από τις εκλογές του '36 οφείλει πολλά (και το όνομα) στη δράση του ΚΚΙ. Στο Μέτωπο συμμετέχουν όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις πλην των αναρχικών, οι οποίοι ωστόσο κρατούν μια στάση που έμμεσα παροτρύνει τους οπαδούς τους να ψηφίσουν το Λ.Μ. Η νίκη του Λ.Μ. στις εκλογές αποτελεί μια πρώτη σημαντική νίκη του ισπανικού λαού. Φυσικά δεν ήταν και δεν θα μπορούσε να είναι και η τελική.

Ακολουθεί το φασιστικό πραξικόπημα. Ξεσηκώνονται όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις, παλεύουν με αυτοθυσία και αποτρέπουν την επικράτηση του πραξικοπήματος σε μια σειρά μεγάλες πόλεις και περιοχές της Ισπανίας. **Οι κομμουνιστές, μαζί με αναρχικούς, εργάτες και αγρότες, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή.** Ιστορικός έχει μείνει ο λόγος της Πασιονάρια στη Μαδρίτη, που καλούσε το λαό να αντισταθεί στο πραξικόπημα. "Προτιμούμε να πεθάνουμε όρθιοι, παρά να

ζήσουμε γονατιστοί. Δεν θα περάσουν". Το No Passaran της Ιμπαρούρι έγινε σημαία των αντιφασιστών όχι μόνο στην Ισπανία, όχι μόνο για τη διάρκεια του εμφυλίου, αλλά για όλο τον κόσμο και για μια ολόκληρη ιστορική διαδρομή.

Στη διάρκεια του εμφυλίου, όταν οι φάλαγγες του Φράνκο επιτέθηκαν στη Μαδρίτη (1936) για να δώσουν ένα "γρήγορο τέλος", ήταν το ΚΚΙ που αποτέλεσε την ψυχή της αντίστασης του μαδριλένικου λαού, ήταν το 5ο σύνταγμα κομμουνιστών και οι Διεθνείς Ταξιαρχίες που στάθηκαν στα κρίσιμα σημεία. Αλλά ας δώσουμε πάλι το λόγο στον αντικομμουνιστή συγγραφέα:

"Πάντως, η πιο αξιοθαύμαστη από τις δημοκρατικές δυνάμεις στις Σιέρες (έξω από τη Μαδρίτη) ήταν αυτή που ιδρύθηκε από το ΚΚ. Το 5ο σύνταγμα. Οι υπουργοί, οι δημόσιοι υπάλληλοι και οι πολιτικοί όλων των κομμάτων (και οι αναρχικοί) εγκατέλειπαν αμέσως τη Μαδρίτη. (Η έδρα της κυβέρνησης μεταφέρθηκε στη Βαλέντσια). Και ενώ όλοι ήσαν αποκαρδιωμένοι, ρωσικά αεροπλάνα πετούσαν προκηρύξεις που καλούσαν τους κατοίκους της πόλης να μιμηθούν το παράδειγμα των κατοίκων του Πέτρογκραντ. Η "Μόντο Ομπρέρο", όργανο του ΚΚ, παρότρυνε τις γυναίκες των εργατών να μην πηγαίνουν το φαγητό των αντρών τους στα εργοστάσια, αλλά στα χαρακώματα. Και ενώ οι ανώτατοι δημοκρατικοί διοικητές εμφανίζονταν αποκαρδιωμένοι, ο κομμουνιστής Μίχε δήλωνε ότι το 5ο σύνταγμα θα υπερασπιζόταν τη Μαδρίτη σπιθαμή προς σπιθαμή. **Είναι βέβαιο ότι η αντίσταση στη Μαδρίτη χρωστάει σχεδόν τα πάντα στην προπαγάνδα και τη διοίκηση των κομμουνιστών, τόσο των Ισπανών όσο και των Ρώσων**" (Γκόρεφ). Έτσι σώθηκε η Μαδρίτη, αλλά και συνολικά η ισπανική υπόθεση εκείνες τις μέρες του '36.

Το ΚΚΙ υπήρξε σε όλη τη διάρκεια του εμφυλίου ο πιο συνεπής ο πιο αποφασιστικός υπερασπιστής της αντιφασιστικής πάλης, όχι μόνο στο πολιτικό επίπεδο, όχι μόνο στα επιτελεία, όχι μόνο στα μετόπισθεν, αλλά πάνω απ' όλα στην πρώτη γραμμή.

Εκφραση της δικής του γραμμής και πάλης υπήρξε η δημιουργία του Δημοκρατικού Λαϊκού Στρατού, χωρίς τον οποίο ήταν αδύνατη η αποτελεσματική διεξαγωγή του πολέμου. Από κομμουνιστές συγκροτήθηκε το **5ο σύνταγμα** (αργότερα ταξιαρχία και μετά 5ο σώμα), που **μαζί με τις Διεθνείς Ταξιαρχίες αποτελούσαν τη δύναμη κρούσης του Λαϊκού Στρατού**, αλλά και αυτή που καλούνταν να καλύψει τα κενά σε περιπτώσεις κρίσεων. Αλλά ας δώσουμε πάλι το λόγο σε άλλους:

Μάχη στην Κορούνα: "Η επικείμενη καταστροφή υπαγόρευσε τη μεταφορά της 5ης Ταξιαρχίας Λίστερ και της 14ης Διεθνούς Ταξιαρχίας". Μάχη Χάραμα: "Στις 8/2 ο Μιάχα (μπροστά στην κρίση) έστειλε στη μάχη τις ορμητικές ταξιαρχίες του Λίστερ και του Ελ Καμπεσίνο (κομμουνιστών)". Αστούριες: "Η εντολή του Νεγκρίν ήταν: αντίσταση μέ-χρις εσχάτων. Έτοιμοι όμως για τέτοιου είδους αντίσταση ήσαν μόνο οι κομμουνιστές. (Έφυγαν όλοι οι άλλοι, μαζί και οι αναρχικοί)". Μάχη Έβρου, Ιούλιος '38: "Όλοι οι επικεφαλής διοικητές ήσαν κομμουνιστές. Οι αναρχικοί έπαιζαν πολύ μικρό ρόλο σ' αυτή τη μάχη". Βαρκελώνη '38, και ενώ τα πράγματα είχαν αρχίσει να γίνονται δύσκολα: "Το 5ο Σώμα του Λίστερ όπως γινόταν συνήθως σε τέτοιες περιπτώσεις ρίχτηκε στη μάχη για να ανακόψει την επίθεση".

Πέρα από τη δημιουργία Λαϊκού Μετώπου, την οργάνωση της αντίστασης, τη συγκρότηση του Λαϊκού Στρατού, το ΚΚΙ έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην προώθηση σειράς ακόμη μεταρρυθμίσεων και λαϊκών κατακτήσεων. **Η αγροτική μεταρρύθμιση, η ντε φάκτο εθνικοποίηση της βιομηχανίας, η λαϊκή εκπαίδευση, η οργάνωση της δημόσιας υγείας φέρνουν τη σφραγίδα της δικής του πάλης. Πάνω απ' όλα η πάλη για την οργάνωση των μαζών σε μορφές που αναδείκνυαν και συγκροτούσαν τη δύναμη τους, με πιο γνωστές τις επιτροπές αντίστασης.** Σ' αυτή την πάλη και στο ρόλο του ΚΚΙ οφείλεται και το ότι σε μια πορεία ισχυροποιούνταν ολοένα και περισσότερο, ολοένα και πιο πολύ μεγάλωνε η εμπιστοσύνη

των μαζών στη συνέπεια, την αγωνιστικότητα και την αποτελεσματικότητα του ΚΚ, οι οποίες όλο και περισσότερο πύκνωναν τις γραμμές του. Χιλιάδες αναρχικοί και σοσιαλιστές προσχωρούν στο ΚΚΙ. Στην ίδια τη Βαρκελώνη το κύρος που αποκτά το ΚΚΙ, σε συνδυασμό με τα αδιέξοδα της γραμμής(;) των αναρχικών, οδηγεί στην ισχυροποίηση του σε σημαντικό βαθμό.

Ταυτόχρονα και μέσα σ' αυτές τις συνθήκες το ΚΚΙ κάνει προσπάθειες για τη συνεργασία των αριστερών δυνάμεων, παρ' όλα τα προβλήματα που εγείρονταν (όχι με δική του κυρίως ευθύνη), όποτε ετίθετο τέτοιο ζήτημα. Το καλύτερο παράδειγμα, το οποίο αποτελούσε και ένα είδος παρακαταθήκης για το κίνημα, ήταν οι συνθήκες που δημιουργήθηκαν κατά την εξέγερση στις Αστούριες το 1934. Εκεί ενώθηκαν όλοι οι εργάτες, κομμουνιστές, αναρχικοί, σοσιαλιστές, και πάλευαν και πέθαναν, αντιμετωπίζοντας μαζί τα κυβερνητικά στρατεύματα του Φράνκο - Γόδεφ. Η παράδοση αυτή αναβίωσε στις Αστούριες στη διάρκεια του εμφυλίου με θετικά αποτελέσματα. Στις τοπικές οργανώσεις σε μια σειρά περιοχές προωθούνταν και αναπτύσσονταν σχέσεις "υπερβολικά καλές" (σημειώνει ο Χ.Τ.) σε σχέση με τις διαφορές των ηγεσιών. Στα τέλη του '38, σε διαδήλωση οργανωμένη από τους κομμουνιστές ενάντια στον Πριέτο και την "ειρήνευση" που προωθούσε, συμμετέχουν πολλοί αναρχικοί, παρά το γεγονός ότι η ηγεσία τους στήριζε τον Πριέτο. **Την ίδια περίοδο το ΚΚΙ προτείνει στους αναρχικούς γενική συζήτηση των διαφορών και των προβλημάτων που έχουν ανακύψει ενόψει και της κρισιμότητας των εξελίξεων, αλλά οι αναρχικοί ηγέτες αρνούνται.** Στο ίδιο κεφάλαιο, από τα πιο σημαντικά επιτεύγματα υπήρξε η δημιουργία ενιαίας οργάνωσης νεολαίας (κομμουνιστικής - σοσιαλιστικής), η οποία πρόσφερε πολλά στον αγώνα. Αλλά στο σημαντικό αυτό κεφάλαιο των σχέσεων - αντιθέσεων ανάμεσα στις αριστερές δυνάμεις θα χρειαστεί να επανέλθουμε στη συνέχεια.

Το ΚΚ Ισπανίας υπήρξε, τέλος, η μόνη δύναμη που υποστήριξε μέχρι τέλους την υπόθεση της αντίστασης στο φασισμό. **Χρειάστηκε μάλιστα να χτυπηθεί προδοτικά και σε συνεργασία (μεταξύ τους) από αστούς, σοσιαλιστές, αναρχικούς, για να καμφθεί και να κατορθώσουν όλοι αυτοί να συνθηκολογήσουν με το φασισμό.** Αλλά και γι' αυτό το ζήτημα θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια.

Σ' αυτή την πάλη το ΚΚΙ αντιμετώπισε προβλήματα πρωτόγνωρα, δύσκολα, σύνθετα. Επόμενο είναι να έκανε και λάθη και να εμφάνισε αδυναμίες. Του "ανήκουν" και αυτά. Πολύ περισσότερο που κατόρθωσε να αναδειχτεί στο πολιτικό "υποκείμενο" της λαϊκής πάλης. Θεωρώντας το και εμείς σαν τέτοιο, έχουμε τη γνώμη ότι η κριτική στο ΚΚΙ συνδέεται με τη συνολική θεώρηση των ζητημάτων που αναδείχθηκαν σ' αυτή την πάλη. Σε μια τέτοια βάση θα θέλαμε να επιχειρήσουμε κάποιες εκτιμήσεις στο τέλος και αφού αναφερθούμε και σε άλλες σημαντικές πλευρές της υπόθεσης.

Η στάση των σοσιαλιστών και των αστών δημοκρατών

Όταν εκδηλώνεται το φασιστικό πραξικόπημα, στην πρωθυπουργία βρίσκεται ο αστός δημοκράτης **Κιρόγα**. Προσπαθεί αρχικά να το αντιμετωπίσει μέσω των μηχανισμών (που ωστόσο ήδη ελέγχονταν στο μεγαλύτερο μέρος τους από τους φασίστες) και της νομιμότητας που εκπροσωπούσε ως πρωθυπουργός. Από την άλλη μεριά δίστασε να δώσει όπλα στο λαό, που εξεγερμένος τα ζητούσε για να αντιμετωπίσει τους φασίστες. Το ζήτημα λύθηκε με πρωτοβουλία των ίδιων των λαϊκών μαζών (και σε ορισμένες περιπτώσεις με πρωτοβουλία δημοκρατών

αξιοματικών), που μπήκαν σε τμήματα και στρατώνες και πήραν όπλα. Με καθυστέρηση η κυβέρνηση "νομιμοποίησε" αυτή την εξέλιξη και έδωσε εντολή να δοθούν όπλα. Αξίζει να σημειωθεί ότι την ίδια διστακτική στάση κράτησαν και οι σοσιαλιστές ηγέτες **Καμπαλέρο και Πριέτο** σε αντίθεση π.χ. με τον **Χιράλ** που επέμενε να δοθούν όπλα στα συνδικάτα. Η εξέλιξη γνωστή.

Σε μια πορεία τα γεγονότα ξεπερνούν τις δυνατότητες και το ρόλο των αστών δημοκρατών. Σχηματίζεται κυβέρνηση με πρωθυπουργό το σοσιαλιστή Λάργκο Καμπαλέρο. Να σταθούμε λίγο εδώ. Το σοσιαλιστικό κόμμα, ρεφορμιστικό εδώ και καιρό, ελέγχει την **VGT**, τη μία από τις δύο μεγάλες εργατικές συννομοσπονδίες της Ισπανίας (η άλλη, η **GNT** ελέγχεται από τους αναρχικούς). Στο πλαίσιο της διακρίνονται δύο τάσεις. Η δεξιά με ηγέτη τον Πριέτο και η αριστερή με τον Λάργκο Καμπαλέρο. Η προσωπικότητα του **Λ. Καμπαλέρο** παρουσιάζει αξιοσημείωτες αντιφάσεις. Σοσιαλρεφορμιστής, περνά στ' αριστερά το 1934 περισσότερο για να αντισταθμίσει την επιρροή των αναρχικών στη βάση του σοσιαλιστικού κόμματος. Στην αρχή του εμφυλίου η επαναστατική ορμή των μαζών τον παρασύρει κι αρχίζει να φαντάζεται τον εαυτό του σαν τον Λένιν της Ισπανίας. Πολύ σύντομα ωστόσο προσγειώνεται στα δικά του μέτρα και δυνατότητες. Έτσι, ενώ αρχικά δείχνει να υπολογίζει τη σταθερότητα, συνέπεια και αποτελεσματικότητα των κομμουνιστών και να συνεργάζεται μαζί τους, σιγά-σιγά αρχίζει να τους αντιμετωπίζει ανταγωνιστικά και να συνεργάζεται με αστούς, αναρχικούς και τροτσκιστές ενάντια τους. Ο Λ. Καμπαλέρο είναι απ' αυτούς που αρχικά αντιτάχθηκαν στην πρόταση των κομμουνιστών για πρόσκληση εθελοντών και τη συγκρότηση των Διεθνών Ταξιαρχιών. Αντιτάχθηκε στην πρόταση των κομμουνιστών να οργανωθεί κανονικός στρατός με πρότυπο το 5ο Σύνταγμα που ήδη είχε αποδείξει την αποτελεσματικότητα του στις μάχες. Αντιφατικός και αλλοπρόσαλλος πάντα, από τη μια επέτρεπε στους αναρχικούς (όταν συγκροτήθηκε ο λαϊκός στρατός) να κατατάσσονται σε δικές του μονάδες και από την άλλη διατηρούσε την εμπιστοσύνη του σε αναξιόπιστους στρατηγούς. Όσο μεγάλωνε το κύρος του ΚΚΙ (πράγμα που οδηγούσε στην προσχώρηση στις γραμμές του όλο και περισσότερων αριστερών στοιχείων του σοσιαλιστικού κόμματος) τόσο περισσότερο ο Λ. Καμπαλέρο αντιμετώπιζε ανταγωνιστικά τους κομμουνιστές. Όταν στην **πολιορκία του Αλκαθάρ** και μετά την αποτυχία των άλλων μονάδων οι Ντία και Λίστερ του πρότειναν να στείλουν την 5η Ταξιαρχία, ο Λάργκο αρνήθηκε, βάζοντας έτσι σε δεύτερη μοίρα το συμφέρον της μάχης που δινόταν. Το κυριότερο, άρχισε να στέλνει τους αποδεδειγμένα ικανούς κομμουνιστές αξιωματικούς σε απομακρυσμένα και δευτερευούσης σημασίας μέτωπα.

Όλα αυτά και σε συνδυασμό και με άλλες αρνητικές εξελίξεις οδήγησαν σε νέα κρίση, που συνέπειά της υπήρξε η παραίτηση του **Λ. Καμπαλέρο** τον οποίο διαδέχθηκε ο επίσης σοσιαλιστής **Νέγκριν** και στο υπουργείο Πολέμου ο **Πριέτο**. Ο Νέγκριν συνεργάζεται με τους κομμουνιστές στην υπόθεση της αντιμετώπισης του **Φράνκο**, ωστόσο κάνει ταυτόχρονα ό,τι μπορεί για να περιορίσει την επιρροή και το ρόλο τους. Όπως σημειώνει ο Χίου Τόμας, "αυτοί οι συνεχείς συμβιβασμοί καταδίκασαν τον Νέγκριν στα μάτια της ιστορίας. Δεν είχε όμως περιθώρια επιλογής. Οι προσπάθειές του να πετύχει μια ειρήνη διαμεσολαβήσεων (τις οποίες είχε αποκρύψει από τους κομμουνιστές) είχαν αποτύχει (Αύγουστος '38). Εν τω μεταξύ οι πιο αποτελεσματικοί και σκληροί υπερασπιστές της πολιτικής της αντίστασης παρέμειναν οι κομμουνιστές". Συνεργάζεται, λοιπόν, ο Νέγκριν αλλά όταν το ΚΚΙ ζητάει εκλογές, τις αρνείται. Η σύνθεση στα Κόρτες ήταν αυτή των εκλογών του '36, που σε καμιά περίπτωση δεν αντιστοιχούσε στους συσχετισμούς που είχαν διαμορφωθεί και στον πραγματικό ρόλο του καθένα. Ακόμη περισσότερο ο Πριέτο

από τη θέση του υπουργού Αμύνης άρχισε να κινείται συστηματικά ενάντια στους κομμουνιστές, πριονίζοντας στην ουσία τη μαχητική ικανότητα του δημοκρατικού στρατού. Στη συνέχεια προχωράει ακόμη περισσότερο. **Τον Οκτώβριο του '38 απαγορεύει στους στρατιώτες να ανήκουν σε πολιτικές οργανώσεις και να παρευρίσκονται σε πολιτικές συγκεντρώσεις.** Το Νοέμβριο ολοκληρώνει την κατάργηση του θεσμού των κομισάριων στο στρατό, καταργώντας και τη θέση του ανώτατου πολεμικού επιτρόπου. Το ΚΚΙ αντιδρά σε όλα αυτά τα μέτρα. Οργανώνει διαδηλώσεις στις οποίες συμμετέχει η βάση των αναρχικών, αλλά η ηγεσία τους στηρίζει τον Πριέτο. Υπάρχει στροφή στις διαθέσεις όλων των δυνάμεων (εκτός των κομμουνιστών) και τα αποτελέσματά της θα έρθουν σύντομα.

Η ηττοπάθεια είναι αυτή που χαρακτηρίζει πλέον ολοένα και περισσότερο όλες τις δυνάμεις εκτός των κομμουνιστών. Δεν είναι τόσο η εξέλιξη των μαχών. Την ίδια αυτή περίοδο εκδηλώνεται η επίθεση του δημοκρατικού στρατού στον Έβρο ("το πέρασμα του Εβρου") με αξιοσημείωτη επιτυχία. Είναι που ιδιαίτερα αστοί και σοσιαλιστές απογοητεύονται από τη συνεχιζόμενη στάση των δυτικών "δημοκρατών".

Η συμφωνία του Μονάχου το 1938 δίνει τη χαριστική βολή στο ηθικό και τις ελπίδες των αστών και των σοσιαλιστών. Με μεσολάβηση των Δυτικών αρχίζουν μυστικές επαφές με εκπροσώπους του Φράνκο. Οι όροι του τελευταίου (παράδοση άνευ όρων) τους βάζουν προβλήματα και περισσότερο ο Νέγκριν δεν είναι τόσο πρόθυμος να τους αποδεχθεί. Εντείνονται ωστόσο οι πιέσεις των Δυτικών, που για λόγους της γενικότερης πολιτικής τους αλλά και επειδή ανησυχούν για τη δύναμη του ΚΚΙ θέλουν να "τελειώνουν" με αυτή την ιστορία. Έτσι τα πράγματα οδηγούνται στο **πραξικόπημα του Κασάδο**, στο οποίο θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Η δόξα και το τέλος του αναρχισμού

Αναρχικοί-Ισπανία. Πολλές φορές συμβαίνει η αναφορά της μιας να οδηγεί συνειρμικά στους άλλους και αντίστροφα. Γιατί; Για τη μεγάλη παράδοση και τους αγώνες που είχαν αναπτύξει οι αναρχικοί στην Ισπανία; Για τη μεγάλη δύναμη και επιρροή που είχαν; Για τον, έτσι ή αλλιώς, σημαντικό ρόλο που έπαιξαν στη διάρκεια του εμφυλίου; Οπωσδήποτε και για όλα αυτά. Από τη μεριά μας, ωστόσο, θα θέλαμε καταρχήν να σταθούμε σε ένα πολύ σημαντικό, κατά τη γνώμη μας, ζήτημα. Νομίζουμε ότι η έκρηξη του εμφυλίου στην Ισπανία σήμανε, ανάμεσα στα άλλα, και την κρίσιμη ώρα του αναρχισμού. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν η "ιστορική ευκαιρία". Τέτοια που ποτέ προηγουμένως, ούτε μετά, και πιστεύουμε πως ούτε και στο μέλλον πρόκειται να του ξαναδοθεί.

Ας εξηγηθούμε. Όταν αναφερόμαστε στους αναρχικούς της Ισπανίας, ας έχουμε υπόψη μας ότι μιλάμε για ένα κίνημα με μακροχρόνια παράδοση, με βαθιούς και ισχυρούς δεσμούς με τις λαϊκές μάζες. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, οι αναρχικοί την περίοδο εκείνη υπολογίζονται γύρω στα δυο εκατομμύρια, εκ των οποίων ο "σκληρός

οργανωμένος πυρήνας" μετριέται σε επίπεδα κάποιων εκατοντάδων χιλιάδων. Αυτό, λοιπόν, το κίνημα βρέθηκε μπροστά σε μια κατάσταση άκρως ευνοϊκή. Ήδη πριν το πραξικόπημα, οι ταξικές αντιθέσεις στην Ισπανία είχαν οξυνθεί στο έπακρο και η κατάσταση ήταν εκρηκτική. Το φασιστικό πραξικόπημα συνέγειρε τον ισπανικό λαό και τον συσπείρωσε σε αντιφασιστική δημοκρατική βάση, τον αγωνιστικοποίησε και γενικότερα δημιούργησε μια κατάσταση όπου οι επαναστατικές ιδέες έβρισκαν το πιο γόνιμο έδαφος.

Αυτήν, λοιπόν, την άκρως ευνοϊκή συγκυρία, το αναρχικό κίνημα δεν στάθηκε ικανό να την αξιοποιήσει. Έτσι, για να πάρουμε μια ιδέα, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, τηρουμένων των αναλογιών, οι μπολσεβίκοι το '17 είχαν πολύ μικρότερες δυνάμεις, όταν δημιούργησαν το Μεγάλο Οκτώβρη. Είχαν βέβαια κάποια άλλα πράγματα. Αυτά ακριβώς που έλειπαν από τους αναρχικούς και την αναρχική ιδεολογία. **Η αναρχική ιδεολογία, η αναρχική αντίληψη των πραγμάτων υπήρξε ουτοπική, αντιεπιστημονική, ιδεαλιστική -και σε τελευταία ανάλυση- απλοϊκή. Σε μια τέτοια βάση, ούτε πραγματικό πρόγραμμα μπορούσαν να έχουν, ούτε στόχους και τελικά ούτε θέληση να τους πραγματοποιήσουν.**

Ένα αδρό διάγραμμα της "κοινής" αναρχικής αντίληψης μας δίνει την εικόνα μιας επανάστασης που θα εκδηλωθεί, θα ανατρέψει και θα καταστρέψει τα πάντα και που, ούτε λίγο ούτε πολύ, θα ολοκληρωθεί «εφάπαξ». Θα καταργηθεί το κράτος, θα καθιερωθεί η κοινοκτημοσύνη και όλα θα είναι καλά. Ελα όμως που στην πραγματική ζωή τα πράγματα δεν είναι έτσι! Και επειδή δεν είναι έτσι, η ζωή πραγματικά έβγαλε στον αφρό όλες τις αντιφάσεις της αναρχικής ιδεολογίας για να την οδηγήσει στα αδιέξοδά της και τελικά στον εκφυλισμό. Ήδη πριν ακόμη το πραξικόπημα, και επειδή τα πράγματα φανερά εγκυμονούσαν σημαντικές εξελίξεις, κάποιες πρώτες αντιφάσεις άρχισαν να βγαίνουν. Στις εκλογές του '36 οι αναρχικοί δεν συμμετέχουν, ενθαρρύνονται ωστόσο από τους ηγέτες τους να ψηφίσουν το Λαϊκό Μέτωπο. Οι αντιφάσεις συνέχισαν να χαρακτηρίζουν τη στάση τους και μετά, ζήτημα που δεν μπόρεσε να αντιμετωπίσει το συνέδριο της Βαρκελώνης το Μάη του '36, που το κύριο που κατόρθωσε είναι μια ορισμένη διευθέτηση σχέσεων ανάμεσα σε τάσεις και κλάδους των αναρχικών και κύρια ανάμεσα σε CNT-FAI.

Η εκδήλωση του φασιστικού πραξικοπήματος έδωσε μια ηρωική αλλά προσωρινή διέξοδο στις αντιφάσεις του αναρχισμού. **Η αντίσταση στο πραξικόπημα υπήρξε ό,τι καλύτερο έχει δώσει σε μαζική κλίμακα ο αναρχισμός στη διάρκεια της ιστορίας του.** Η αντίσταση στο πραξικόπημα υπήρξε υπόθεση που την πήραν συνολικά στα χέρια τους οι ισπανοί αντιφασίστες. Σημαντικός υπήρξε ο ρόλος και άλλων δυνάμεων, και όσον αφορά τη συμβολή των ισπανών κομμουνιστών ήδη αναφερθήκαμε. Θα πρέπει να αναγνωριστεί ωστόσο ότι οι μάζες των αναρχικών εργατών (που έτσι ή αλλιώς αποτελούσαν την πλειοψηφία τη στιγμή εκείνη στη μαχητική αριστερά) έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στην απόκρουση του φασιστικού πραξικοπήματος στις περιοχές που αυτό έγινε κατορθωτό. Τόσο σ' αυτές όσο και στις περιοχές που τελικά επικράτησαν οι φασίστες, οι αναρχικοί εργάτες μαζί με τους άλλους αντιφασίστες αγωνίστηκαν με ηρωισμό και αυτοθυσία, προσφέροντας τη ζωή τους με αυταπάρνηση που αξίζει και πρέπει να μνημονεύεται στην ιστορία του εργατικού κινήματος. Στη Βαρκελώνη (όπου στην έφοδο στους στρατώνες σκοτώθηκε και ο αναρχικός ηγέτης Ασκάσο), στη Μαδρίτη, στη Βαλέντσια, τη Σεβίλη, παντού.

Οι αντιφάσεις δεν άργησαν να εκδηλωθούν. Πολύ σύντομα αναδεικνύεται αυτό που σε όλη τη διάρκεια του εμφυλίου θα αποτελεί το κύριο πρόβλημα των αναρχικών. Το πρόβλημα γραμμής. Αδυνατούν να "χωνέψουν" αυτό που ήδη είναι λυμένο από καιρό για τους κομμουνιστές. Ότι δεν υπάρχει "μια και μόνη γραμμή"

εκτός τόπου και χρόνου. Ότι η σωστή επαναστατική γραμμή προϋποθέτει συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης.

Στους αναρχικούς κυριαρχούσε η τάση διαχωρισμού αυτού που αντιλαμβάνονταν σαν επανάσταση από τον πόλεμο, ενώ το πρόβλημα ήταν η "συγχώνευση" τους. Ιδιαίτερη αμηχανία τους δημιουργούσε το πρόβλημα των συμμαχιών. Συμμαχίες με ποιον και γιατί; Βλέπεις, οι συμμαχίες έχουν κατά κανόνα πολλές παρενέργειες. Η αγνόηση τους έχει μόνο μία. Μόνο που αυτή είναι η συνολική ήττα. Η πίεση των πραγμάτων ωστόσο είναι υπαρκτή και για τους αναρχικούς. Έτσι, "αναγκάζονται"(:) να κάνουν κάποιες κινήσεις οι οποίες δεν ταιριάζουν με ό,τι πίστευαν μέχρι τότε και για τις οποίες ποτέ δεν απέκτησαν ξεκάθαρη άποψη. Στην Καταλονία αφήνουν στη θέση του (πρόεδρος) τον Κομπανύς και στις 26-9-'36 μπαίνουν στην κυβέρνηση της Καταλονίας, την οποία έκτοτε ονομάζουν Τοπικό Συμβούλιο Αμύνης. Στις 26-7-'36 η GNT Καταλονίας έδωσε επίσημα οδηγίες στους οπαδούς της να μην αποβλέπουν πουθενά αλλού παρά μόνο στη συντριβή του φασισμού. Συμφώνησε μάλιστα στη διοργάνωση της "περιπολίας ελέγχου", που αποτελούνταν από αναρχικούς, μέλη της Escera (αυτονομιστές), σοσιαλιστές, κομμουνιστές μέλη του POUM, και με στόχο την αποτροπή αυθαίρετων ενεργειών που ήδη εκδηλώνονταν. Στον ανασχηματισμό της ισπανικής δημοκρατικής κυβέρνησης, στα τέλη του '36, μπαίνουν οι **αναρχικοί υπουργοί Γκαρθία Ολιβερ, Χουάν Πεϊρό, Χουάν Λόπεθ Σάντσεθ και Φεντερίκο Μοντσένι**. Την ίδια μέρα η Σολιδάδ Ομπρέρα υπερακόντιζε γράφοντας πως "είναι η πιο αποφασιστική μέρα στην ιστορία της χώρας... η κυβέρνηση έπαψε πια να είναι ο καταπιεστής της εργατικής τάξης"!

Η ίδια αμηχανία και ανάλογες αντιφάσεις χαρακτηρίζουν την πολιτική τους και στο επίπεδο της οικονομίας, των σχέσεων που προωθούν σε επίπεδο παραγωγής-διανομής. Έτσι, έχουμε από τη μια μεριά την προώθηση ακραίων "κομμουνιστικών" μορφών και από την άλλη προσαρμογή σε ανάγκες της στιγμής, χωρίς μια ενιαία λογική να χαρακτηρίζει τις ενέργειές τους. Στην πραγματικότητα, όχι μόνο αδυνατούν να προωθήσουν το βασικό καθήκον της "συγχώνευσης" της επαναστατικής διαδικασίας με τις ανάγκες του αντιφασιστικού πολέμου (πράγμα έτσι κι αλλιώς δύσκολο) αλλά μήτε καν αντιλαμβάνονται αυτή την αναγκαιότητα. Οι ίδιοι οι αναρχικοί παραδέχονται ότι η επανάσταση είχε δημιουργήσει προβλήματα που ούτε καν τα είχαν υποπτευθεί. Ο **ηγέτης της FAI, Ντιέγκο Αρμάντες ντε Σαντιλιάν**, έγραφε: "Τον ένα ιδιοκτήτη τον αντικαταστήσαμε με μισή ντουζίνα καινούριους, οι οποίοι θεωρούν το εργοστάσιο, τα μεταφορικά μέσα που έχουν κάτω από τον έλεγχο τους σαν ιδιοκτησία τους, με τη διαφορά ότι δεν είναι τόσο καλοί οργανωτές και διευθυντές όσο οι παλιοί".

Εργοστάσια και αγροτικές περιοχές οργανώνονται σε βάση πλήρους κοινοκτημοσύνης και όλα είναι "καλά", μέχρι που αρχίζει να μπαίνει το πρόβλημα των σχέσεων των επιχειρήσεων μεταξύ τους, της προμήθειας πρώτων υλών, της διάθεσης των προϊόντων. Οι προσπάθειες συντονισμού μέσω επιτροπών δημιουργούν μικρούς τοπικούς ηγετίσκους που αυθαιρετούν κατά βούληση, οι προμήθειες πρώτων υλών δημιουργούν "ενδιάμεσους" διαφόρων ειδών και τύπων, ενώ όσον αφορά τη διάθεση των προϊόντων συμβαίνουν ορισμένα περίεργα και ιδιαίτερα όσον αφορά αυτό που αποτελεί το κύριο ζήτημα της περιόδου. Τρόφιμα και άλλα προϊόντα για το μέτωπο ή δεν φτάνουν καθόλου ή φτάνουν εκτός τόπου και χρόνου και κατά κανόνα όχι στις προβλεπόμενες ποσότητες, με συνέπειες φυσικά στην αποτελεσματικότητα των στρατιωτικών δυνάμεων.

Στο ίδιο διάστημα έχουμε αντιφατικές πολιτικές, που όχι μόνο δεν υπάγονται σε μια ενιαία αντίληψη αλλά βρίσκονται σε διαμετρική αντίθεση μεταξύ τους. Έτσι, ενώ η προώθηση κολεκτίβων σε ορισμένες περιοχές προωθείται με τρόπο που οδηγεί σε

σύγκρουση με τους μικροϊδιοκτήτες, στη Βαρκελώνη οι αναρχικοί συμφωνούν στη διακήρυξη των κοινών στόχων της 22-10-36. Έτσι, τα μεγάλα κεφάλαια έπρεπε να απαλλοτριωθούν χωρίς αποζημίωση, ενώ οι μικροί ιδιοκτήτες δεν έπρεπε να ενοχληθούν γιατί τα εργοστάσια τους ήταν απαραίτητα στην πολεμική παραγωγή και στην περίπτωση αυτή (όπως όλες οι ξένες επιχειρήσεις) φυσικά θα αμείβονταν". Οι πιο δραματικές επιπτώσεις της αδυναμίας του αναρχισμού να απαντήσει στα προβλήματα της συγκυρίας υπήρξαν στον πιο κρίσιμο τομέα. Στο μέτωπο. Τον ηρωισμό της πρώτης περιόδου διαδέχτηκε η παθητικότητα. **Αυτή οδήγησε σε άρνηση των αναρχικών (όχι όλων) να πολεμήσουν και με τη σειρά της οδήγησε στον εκφυλισμό και τελικά στην προδοσία.** Η αντιφατικότητα της στάσης τους μπορεί να ιδωθεί λ.χ. στα εξής: Κάριοι αναρχικοί ηγέτες (**Ντουρούτι, Φ. Μοντσέني**) βλέπουν την αναγκαιότητα να τεθούν στην πρώτη γραμμή οι ανάγκες του μετώπου. Άλλοι, όπως η "Ακραθιόν" απαντούν γράφοντας πως: "Δεν κάνουμε πόλεμο αλλά επανάσταση". Το αποτέλεσμα ήταν να μην κάνουν ούτε το ένα ούτε το άλλο. Ο συμβιβασμός στο ζήτημα της δημιουργίας ενιαίου στρατού (μετά από απαίτηση των αναρχικών) που οδηγεί στη συγκρότηση ξεχωριστών μονάδων αναρχικών, στην πραγματικότητα έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μονάδων αμφίβολης αποτελεσματικότητας.

Ας δούμε κάποια παραδείγματα. **Στη μάχη της Μαδρίτης καταφθάνει ο Ντουρούτι για ενίσχυση με 3.000 αναρχικούς. Απαιτεί να τους δοθεί ξεχωριστός τομέας του μετώπου. Ο Ντουρούπ παίρνει την εντολή να επιτεθεί στις 15-11 ενισχυμένος απ' όλο το πυροβολικό και όλη την αεροπορία της δημοκρατίας. Όταν όμως έρχεται η ώρα, οι αναρχικοί αρνούνται να πολεμήσουν. Οργισμένος ο Ντουρούτι υποσχέθηκε να επιτεθεί την επομένη. Το ίδιο βράδυ (χαράματα) ωστόσο εκδηλώνεται η προέλαση των εθνικιστών, που όταν φτάνουν στις θέσεις των αναρχικών διαπιστώνουν ότι αυτοί έχουν ...φύγει!** Το κενό καλύπτεται εσπευσμένα από τις Διεθνείς Ταξιαρχίες, με επακόλουθο την περίφημη και πολύνεκρη μάχη της Πανεπιστημιούπολης. Στην ίδια μάχη σκοτώνεται ο Ντουρούτι και κατά μια εκδοχή από "αχαλιναγωγούς" αναρχικούς που αντιτίθονταν στην καινούρια τακτική της "πειθαρχίας της απειθαρχίας", που με επιμονή κήρυττε από τον Αύγουστο ο Ντουρούτι.

Για τις μάχες στην περιοχή των Βάσκων αναφέρεται (Χ.Τ.) "οι Βάσκοι απέκρουσαν με επιτυχία την επίθεση. **Τα δυο τάγματα όμως της CNT (αναρχικοί) αποσύρθηκαν από το μέτωπο,** ασκώντας προφανώς εκβιασμό στους Βάσκους για να πετύχουν μια θέση στην κυβέρνηση. Αυτή η αποστασία οδήγησε στην κατάρρευση του μετώπου". **Υπήρξαν επανειλημμένα φαινόμενα φυγής ομάδων αναρχικών από το μέτωπο με πρόσχημα την άρνηση του αστικού(;) στρατού και της πειθαρχίας, για να πάνε, λέει, να υπερασπίσουν τις κολεκτίβες στην Αραγονία κ.ά.** Τώρα βέβαια, αν έσπαγε το μέτωπο, το τι διάολο θα υπεράσπιζαν καλύτερα να μην το πούμε. Καλύτερα ας το δούμε. Όταν το 1938 αρχίζει η εθνικιστική επίθεση στην Αραγονία, όλα τα γνωστά οχυρά έπεσαν σε μια μέρα, οι εθνικιστές προέλασαν παντού και μόνο ο Ελ Καμπεσίνο με τη μονάδα του (κομμουνιστών) προέβαλε επίμονη αντίσταση επί μια βδομάδα, για να αναγκαστεί τελικά απομονωμένος να υποχωρήσει. Ανάλογη (και πιο σημαντική) κατάρρευση υπήρξε και στην Καταλονία. "Πάνω από τη Βαρκελώνη πλανιόταν το μαύρο σύννεφο της ήττας. Στρατιώτες αστοί το ίδιο και αναρχικοί είχαν μια και μόνη σκέψη. Με ποιο τρόπο θα έφευγαν στη Γαλλία... η κομμουνιστική απαίτηση ότι ο Λομπραγιάτ θα έπρεπε να γίνει Μανθανάρις της Καταλονίας δεν εκπληρώθηκε" (Χ.Τ.). Μόνο το 5ο σώμα (το παλιό 5ο Σύνταγμα) προέβαλε αντίσταση, μόνο που στη Βαρκελώνη ο συσχετισμός για το ΚΚΙ δεν ήταν αυτός που ήταν το '36 στην Μαδρίτη. **Τέλος, στην ίδια τη Μαδρίτη οι**

αναρχικοί φτάνουν στην ανοιχτή προδοσία. Πώς αλήθεια, μπορεί να εξηγηθεί μια τέτοια εξέλιξη; Πώς από τον ηρωισμό της πρώτης φάσης οι αναρχικοί οδηγούνται σε τέτοιο κατάντημα; Νομίζουμε ότι οι εξηγήσεις δεν βρίσκονται πουθενά αλλού παρά μόνο στο ιδεολογικό και πολιτικό πεδίο.

Οι αναρχικοί ήταν "προετοιμασμένοι" για μια επανάσταση που υπήρχε μόνο στον ιδεαλιστικό τρόπο σκέψης και τη μεταφυσική των αντιλήψεων τους. Η πραγματική επαναστατική διαδικασία, που φυσικά δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί "εφάπαξ", υπήρξε -όπως είναι φυσικό- περίπλοκη και όχι στα μέτρα τους. Δεν ήταν έτοιμοι, δεν μπορούσαν και τελικά δεν θέλησαν να την αντιμετωπίσουν. Μην έχοντας πραγματικό πρόγραμμα, βρέθηκαν και χωρίς πραγματικούς στόχους. Μοιραία, λοιπόν, τα όσα ακολούθησαν, μοιραίος ο εκφυλισμός, μοιραίο και το τέλος του αναρχισμού σαν μαζικό κίνημα με απήχηση στο προλεταριάτο.

Όπως ήταν επόμενο, την ίδια πορεία ακολούθησαν και οι σχέσεις τους με τις άλλες πολιτικές δυνάμεις. Το πρώτο διάστημα, παρά τις οξύτατες αντιθέσεις τους με το ΚΚΙ, εκείνο που "μετρούσε" ήταν ότι μαζί έδιναν τις μάχες και δίπλα-δίπλα έπεφταν στα οδοφράγματα. Στη Μαδρίτη, μάζες κομμουνιστών και αναρχικών εργατών μαζί με άλλους αντιφασίστες, άοπλοι οι περισσότεροι, φράσσουν με τον όγκο τους τις πύλες του οχυρού Μοντάνια, εμποδίζοντας τη φρουρά να βγει στους δρόμους και στη συνέχεια επιτίθενται και το καταλαμβάνουν. Στη Βαρκελώνη, ανάμεσα σε άλλους, έπεσαν στις μάχες δίπλα-δίπλα οι γραμματείς της Ενωμένης Σοσιαλιστικής (κομμουνιστών-σοσιαλιστών) Νεολαίας της πόλης και της αναρχικής νεολαίας. Στην πορεία τα πράγμα-τα αλλάζουν. Όσο περισσότερα αδιέξοδα αντιμετωπίζει ο αναρχισμός τόσο περισσότερο στρέφεται στη συνεργασία με τους ρεφορμιστές και συνθηκολόγους, με τους σοσιαλιστές, το ΡΟΟΥΜ, τους αστούς, και τόσο περισσότερο στρέφεται ενάντια στην πιο συνεπή δύναμη, και εκείνη που μέσα στην πάλη αναδεικνύεται σαν το ακρογωνιαίο αγκωνάρι της αντίστασης μέχρι τέλους, το ΚΚΙ. Παρ' όλο που το ΚΚΙ τους τείνει συντροφικά το χέρι και ζητάει συζήτηση μαζί τους για το σύνολο των προβλημάτων, η πρόταση του απορρίπτεται.

Το γεγονός ότι χιλιάδες αναρχικοί αγωνιστές προσχωρούν στο ΚΚΙ (τη μόνη διέξοδο που βλέπουν για να συνεχίσουν τον αγώνα) αντί να οδηγήσει τους αναρχικούς ηγέτες στο να δουν τις πραγματικές αιτίες, τους οδηγεί σε μεγαλύτερη εχθρότητα προς το ΚΚΙ. Μερικά χαρακτηριστικά γεγονότα: Η Πασιονάρια, πηγαίνοντας στη Γαλλία για να φροντίσει για την προμήθεια όπλων, κρατήθηκε για ένα μεγάλο διάστημα στη Βαρκελώνη από τον εκεί αρχηγό της FAI Εσκόρθα. Συμμετέχουν στα μαγειρέματα Λάργκο Καμπαλέρο-Αθάνια για παραμερισμό των κομμουνιστών. Στην επιμονή του Λ. Καμπαλέρο να κρατήσει τσιφλίκι του το υπουργείο πολέμου (με τις γνωστές καταστροφικές συνέπειες σε όλα τα πεδία), οι αναρχικοί συναινούν και τον υπερασπίζονται στην αντίθεσή του με τους κομμουνιστές. Την ίδια στάση κρατούν απέναντι στην ολέθρια τακτική του Πριέτο, τον οποίο στηρίζουν στην προσπάθεια εξουδετέρωσης του ρόλου των κομμουνιστών, ενώ είναι ολοφάνερο ότι ο Πριέτο προετοίμαζε έτσι τους όρους της συνθηκολόγησης. Δίνουν στήριξη και συμμετέχουν στους τυχοδιωκτισμούς του ΡΟΟΥΜ στη Βαρκελώνη. Αρχίζουν να συνεργάζονται ανοιχτά σε ενέργειες που σε όλους είναι πια γνωστό πού στοχεύουν. Αλλά είναι που οι ίδιοι προσανατολίζονται πια στον ίδιο "στόχο". Ενώ ο αγώνας ενάντια στο φασισμό συνεχίζεται ακόμη, ενώ χιλιάδες αγωνιστές (μαζί και αναρχικοί) συνεχίζουν να χύνουν το αίμα τους, "από τη Γαλλία όπου βρισκόταν (πλέον) το μεγαλύτερο ποσοστό της παλιάς φρουράς (της ηγεσίας) έφθασαν οδηγίες να βρεθούν τρόποι για

την ασφαλή απομάκρυνση και των άλλων αναρχικών ηγετών από την Κεντρική Ισπανία". Κάπως έτσι οδηγήθηκαν στην απογοήτευση και κάποιοι αναρχικοί που ήθελαν να συνεχίσουν τον αγώνα μαζί με τους κομμουνιστές, κάπως έτσι προετοιμάστηκε το έδαφος για τον επαίσχυντο ρόλο του **Θιπριάνο Μέρα** κ.α. στο πραξικόπημα του **Κασάδο**.

Κάπως έτσι γράφτηκε και το τέλος του αναρχισμού.

Για το ρόλο των τροτσκιστών

Για τους τροτσκιστές του **POUM** μετά την έξαρση των πρώτων ημερών με στόχο την απόκρουση του φασιστικού πραξικοπήματος, **το πρώτο και αυτό που μόνιμα φαινόταν να τους απασχολεί ήταν η αντιπαράθεση στο ΚΚΙ.** Στην πραγματικότητα δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να θέτουν στην πρώτη γραμμή και να υπηρετούν την εκστρατεία που είχε εξαπολύσει ο ίδιος ο **Τρότσκι** σε διεθνή κλίμακα ενάντια στο **"σταλινισμό"**. Ισχυρίζονται βεβαίως ότι η πολιτική τους είναι έκφραση μιας επαναστατικής γραμμής κ.λπ. κ.λπ. Ας το δούμε:

Το 1931 ο Τρότσκι γράφει: "Το καθήκον είναι να σημάνουμε συναγερμό. ...Η άνοδος στην εξουσία των Γερμανών εθνικοσοσιαλιστών θα σήμαινε την εξολόθρευση του άνθους του γερμανικού προλεταριάτου. Αν πάρουμε υπόψη τη μεγαλύτερη οξυτήτα των κοινωνικών ανταγωνισμών, το διαβολικό έργο του ιταλικού φασισμού θα είναι μια ωχρή εμπειρία και σχεδόν ανθρωπινή μπροστά στο έργο του γερμανικού εθνικοσοσιαλισμού. Εργάτες κομμουνιστές, η μαχητική ενότητα με τους σοσιαλδημοκράτες εργάτες θα σας φέρει τη νίκη. Βιαστείτε όσο είναι καιρός".

Σε τι διαφέρουν, αλήθεια, τα προηγούμενα από τη λογική που οδήγησε στη συγκρότηση των Λαϊκών Μετώπων; Αλλά και (όπως σημειώνει ο Γ. Χοντζέας στο «Τέλος του Κομμουνισμού») τι άλλαξε από το '31 μέχρι το '36 που οι τροτσκιστές υιοθετούν την άποψη ότι «τώρα όλα είναι δυνατά» (κάτι σαν το εδώ και τώρα); Οι συνθήκες μάλλον χειροτέρεψαν και απαιτούσαν ακόμη πιο επιτακτικά μια πολιτική λαϊκομετωπική παρά το αντίθετο. Αυτό που άλλαξε ήταν οι στόχοι του τροτσκισμού.

Εχοντας χρεοκοπήσει σαν πολιτική αντίληψη στο μπολσεβίκικο κόμμα και στις τάξεις του ρώσικου προλεταριάτου, αλλά και του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος, κατέβαλε αγωνιώδεις προσπάθειες να διασωθεί, να «σταθεί» σαν άποψη με οποιονδήποτε τρόπο. Έτσι, τα σάλτα από τα πολύ «αριστερά» μέχρι τα εντελώς δεξιά βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη. Παρονομαστής σ' όλες αυτές τις μετακινήσεις το ανεργάτιστο, η έλλειψη συνέπειας και ευθύνης, ο τυχοδιωκτισμός. Για παράδειγμα, όταν ο **Αντρές Νιν** μπαίνει στην κυβέρνηση της Καταλονίας σαν **υπουργός Δικαιοσύνης**, δηλώνει περισπούδαστα ότι μέσα στην κυβέρνηση "έχει κερδηθεί η εργατική πλειονότητα". Στις 16/12/36 ωστόσο αποπέμπεται από την κυβέρνηση, και ...τέλος και η "εργατική πλειονότητα". Έτσι απλά. Στο ίδιο διάστημα από τη μια κάνουν ιδεολογικές παραχωρήσεις στον αναρχισμό και από την άλλη συναλλάσσονται με τον Λάργκο Καμπαλέρο και το σοσιαλιστικό κόμμα (στο οποίο έχουν κάνει εισοδισμό), σιγοντάροντας τις δεξιές ρεφορμιστικές του κατευθύνσεις. Παρονομαστής οι προσπάθειες χτυπήματος του ΚΚΙ, η απομόνωση των "σταλινικών".

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, **το POUM προτείνει και κινείται να φέρει τον Τρότσκι να εγκατασταθεί στη Βαρκελώνη.**

Στόχοι η δημιουργία μιας τροτσκιστικής "αντισταλινικής" βάσης. Φυσικά ο έκδηλα τυχοδιωκτικός χαρακτήρας του εγχειρήματος βρίσκει αντίθετους ακόμη και τους πιο στενούς τους συμμάχους. Από τη μεριά μας μόνο "λαϊκά" μπορούμε να το σχολιάσουμε και να πούμε ότι στην προκειμένη περίπτωση ο Τρότσκι και οι οπαδοί

του απλώς ... χτενίζονταν.

Οι τροτσκιστές ωστόσο δεν παραιτούνται από τους στόχους τους. Βασική η ευθύνη τους για τα γεγονότα της Τελεφόνικα και των συγκρούσεων στους δρόμους της Βαρκελώνης. Ειπώθηκαν πολλά για την ευθύνη των κομμουνιστών, για απόπειρα κομμουνιστικού πραξικοπήματος κ.λπ. κ.λπ. Εμείς δεν θα σταθούμε στο ότι κάτι τέτοιο είναι έξω από τη λογική των κομμουνιστών. Ούτε στο ότι από καμία άλλη πλευρά δεν υποστηρίχτηκε σοβαρά κάτι τέτοιο. Εμείς, πέρα από τα ίδια τα γεγονότα, θα θέσουμε μερικά πολιτικά δεδομένα.

α) Το ΚΚΙ σαφώς είχε την περίοδο εκείνη άλλες ιεραρχήσεις (για τις οποίες μάλιστα κριτκάρεται από τους τροτσκιστές κ.ά.).

β) Αν υποθέσουμε ότι είχε τέτοιους στόχους, θα κινούνταν συνολικά στην Ισπανία και δεν θα περιόριζε τοπικά την κίνησή του.

γ) Δεν θα διάλεγε για επίκεντρο τη Βαρκελώνη, όπου ο συσχετισμός ήταν σαφώς σε βάρος του, αλλά τη Μαδρίτη.

δ) Θα κινούσε τις στρατιωτικές του μονάδες οι οποίες και αρκετές ήταν και ισχυρές. Αντίθετα, ενώ οι μονάδες των κομμουνιστών έμειναν προσηλωμένες στο βασικό τους καθήκον στο μέτωπο, **ήταν στρατιωτικές μονάδες των τροτσκιστών και των αναρχικών που εγκατέλειψαν τις θέσεις τους στο μέτωπο και άρχισαν να κινούνται προς τη Βαρκελώνη.**

Τι ήταν αυτό που συνέβη; Τα γεγονότα εξελίσσονται σε μια περίοδο που έχουν οξυνθεί οι σχέσεις του Λ. Καμπαλέρο με το ΚΚΙ, με αφορμή κάποιες τουλάχιστον "περίεργες" κινήσεις του πρώτου. **Αν το ΡΟUM βρισκόταν σε συνεννόηση με τον Καμπαλέρο** ή απλώς προσπάθησε να αξιοποιήσει αυτή την αντίθεση είναι ζητούμενο. Οπωσδήποτε "αξιοποιήθηκε" αυτή η αντίθεση, όπως και η αντίθεση μερίδας αναρχικών με το ΚΚΙ, για να οδηγηθούν τα πράγματα στα γνωστά γεγονότα. Την όξυνση, τους πυροβολισμούς των αναρχικών της Τελεφόνικα ενάντια στον εκπρόσωπο της Χενεραλιτάδ, τη γενίκευση της σύγκρουσης στους δρόμους της Βαρκελώνης, την παρέμβαση τελικά της κυβέρνησης, το συμβιβασμό. Εκείνο που εμείς θέλουμε να υπογραμμίσουμε είναι η απομόνωση τελικά του ΡΟUM από όλες τις δυνάμεις. Έξω από την μερίδα των αναρχικών που συμμετείχε στα γεγονότα, σημαντικά τμήματα των αναρχικών στη Βαρκελώνη αντιτάχτηκαν και δεν συμμετείχαν, ενώ και οι ηγέτες των αναρχικών έκαναν ό,τι μπορούσαν για να συγκρατήσουν τους οπαδούς τους στη Βαρκελώνη, η Εσκέρα το ίδιο όπως και η κυβέρνηση. Ο ίδιος ο Λ. Καμπαλέρο αναγκάστηκε να τα "μαζέψει", ενώ η παραίτηση του μετά από ένα διάστημα ίσως δεν είναι άσχετη. Δεν έχουμε στοιχεία, αλλά πάντα ήμασταν δύσπιστοι σε τέτοιου είδους "συμπτώσεις". Ως προς τα κίνητρα αυτών των πραξικοπηματικών ενεργειών, ο τυχοδιωκτικός χαρακτήρας του τρόπου που κινήθηκε το ΡΟUM και όσων το ακολούθησαν νομίζουμε πως είναι ολοφάνερος και δεν νομίζουμε πως χρειάζεται να προσθέσουμε οτιδήποτε επ' αυτού. **Αν υπάρχει κάποιο ζήτημα, αυτό συνδέεται με το αν, κατά πόσο και με ποιο τρόπο συνδυάστηκαν οι ενέργειες αυτές με σχέδια των φρανκιστών, όπως επίσης κατηγορήθηκε το ΡΟUM κύρια από το ΚΚΙ.** Ως προς αυτό, θεωρούμε αναγκαίο εδώ να ανοίξουμε ένα ακόμη ζήτημα.

Όταν στα τέλη του '36 και ενώ μαινόταν η μάχη της Μαδρίτης, μια ομάδα ξένων δημοσιογράφων ρώτησε τον Μόλα, ποια από τις 4 φάλαγγες πίστευε πως θα καταλάμβανε τη Μαδρίτη, ο Μόλα απάντησε "η 5η". Ο Μόλα δεν μιλούσε στον αέρα. Ο τρόπος που διαχωρίστηκε η Ισπανία σε δύο στρατόπεδα "απέκλεισε" πολλούς στην περιοχή του αντιπάλου. Αν η αριστερά επιχείρησε να οργανώσει σε ορισμένες περιοχές αντάρτικο, οι φαλαγγίτες που αποκλείστηκαν στις περιοχές της δημοκρατίας (και δεν συνελήφθησαν) οργανώθηκαν διαφορετικά. Στην ίδια τη

Μαδρίτη πυροβολισμοί σχεδόν κάθε νύχτα από τα "αυτοκίνητα φαντάσματα" δολοφονούσαν δημοκρατικά στελέχη. Η φινλανδική πρεσβεία χρησιμοποιούνταν σαν ένα από τα ορμητήρια. Ο Βέλγος επιτετραμμένος, Μπορχρέιβ, κινούνταν συστηματικά προσπαθώντας να πείσει συμπατριώτες του να λιποτακτήσουν από τις Διεθνείς Ταξιαρχίες. ("Ευρέθη" τελικά το πτώμα του έξω από τη Μαδρίτη). Κάθε τόσο αποκαλύπτονταν δίκτυα φαλαγγιτών. Ενόσω (1939) εξελίσσεται η συνωμοσία Κασάδο, το ρόλο ενδιάμεσου με τον Φράνκο αναλαμβάνουν αξιωματικοί του Δημ. Στρατού (Θεντάνιος) που ήταν μέχρι τότε καλυμμένοι φαλαγγίτες. Ευνόητο είναι το πόση ζημιά έκαναν στη διάρκεια του εμφύλιου μέσα από τις θέσεις που κατείχαν, και γι' αυτό κάποιοι απ' αυτούς παρασημοφορήθηκαν από τον Φράνκο με τη λήξη του (Γκαρίχο κ.ά.) Στη Βαρκελώνη κατά την περίοδο των γεγονότων, ανακαλύπτεται συνωμοσία της φάλαγγας με στοιχεία που δεν αμφισβητήθηκαν από καμιά πλευρά. Για το ίδιο ζήτημα αποκαλύπτεται αργότερα αναφορά του Γερμανού διπλωμάτη Φόιπελ που αναφέρεται σε συζήτηση του με τον Φράνκο για το ίδιο θέμα. **Ο Φράνκο είπε ότι «δεν είχε την πρόθεση να εφαρμόσει αυτό το σχέδιο πριν αρχίσει την επίθεση στην Καταλονία, αλλά η εξέλιξη των μαχών (επίθεση των δημοκρατικών στην Τερρονέλ) τον οδήγησε να επιταχύνει τη δημιουργία αναταραχής στη Βαρκελώνη».** "Αυτό το στοιχείο δεν είναι δυνατόν να αγνοηθεί" λέει ο αντικομμουνιστής Χίου Τόμας, που προσθέτει πως στις αρχές της σύγκρουσης αρκετοί φαλαγγίτες προσχώρησαν στη FAI, στο POUM και την CNT για να σώσουν το τομάρι τους. Και να δράσουν όπως έδρασαν στην συνέχεια, θα προσθέταμε εμείς. Ας ανοίξουμε όμως εδώ μια παρένθεση.

Το κατ' αρχήν ζήτημα για μας δεν βρίσκεται στην άποψη ή τις προθέσεις της FAI, της CNT ή του POUM. Το ζήτημα βρίσκεται στο ότι με δεδομένη τη δράση της 5ης φάλαγγας ποια ήταν τα ευνοϊκά γι' αυτήν κανάλια; Πράκτορες είναι δυνατό να διεισδύουν σε οποιαδήποτε οργάνωση. Η δράση τους, ωστόσο, και κυρίως η αποτελεσματικότητά τους είναι δύσκολη έως μηδενική σε μια οργάνωση με συγκρότηση και κύρια με σαφή γραμμή, προσανατολισμούς, στόχους και δράση. Αντίθετα, βρίσκουν ευνοϊκό πεδίο σε οργανώσεις με ασαφείς στόχους, με παλινδρομήσεις στην κατεύθυνση και τις ιεραρχήσεις τους. Θεωρούμε ακόμη ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αντίθεση στο ΚΚΙ, δηλαδή στην πιο συγκροτημένη και αποφασιστική δύναμη αντιπαράθεσης στο φρανκισμό, αποτελούσε ένα ιδανικό κανάλι υπονομευτικής δράσης. Να αναφέρουμε κάποια παραδείγματα και πάλι όχι από "σταλινικές" πηγές. Στα σύνορα με τη Γαλλία κάποιος Αντόνιο Μαρτίν, εμφανιζόμενος ως αναρχικός ηγέτης της περιοχής, "φανατικός" της κολεκτιβοποίησης (απ' την οποία ωστόσο κρατούσε έξω τα δικά του περιουσιακά στοιχεία), είχε μετατρέψει το συνεταιρισμό όχι μόνο σε κέντρο λαθρεμπορίου αλλά και σε κέντρο κατασκευής πλαστών διαβατηρίων και διακίνησης πρακτόρων. Χρειάστηκε να γίνει μάχη της αστυνομίας με τους αναρχικούς για να εκκαθαριστεί αυτή η φωλιά. **"Στο πρώτο τανκ που μπήκε στην Βαρκελώνη (γράφει ο Χ.Τ.) ήταν σκαρφαλωμένη μια Γερμανοεβραία που γελούσε και χαιρετούσε φασιστικά. Ήταν πρόσφατα στις φυλακές της Λας Κάρτες σαν τροτσκίστρια".** Πάντα στη Βαρκελώνη, στο διάστημα που προηγήθηκε των γεγονότων έγιναν δολοφονίες κομμουνιστών όπως του κομμουνιστή ηγέτη Ρολάν Καρτάδο. Με όλα αυτά, τα συμπεράσματα που μπορεί και με αρκετή σιγουριά να βγάλει κανείς είναι ότι το "σχέδιο αναταραχής" των φρανκιστών προωθήθηκε. Οτι προωθήθηκε από πολλών ειδών "κανάλια", τα οποία τουλάχιστον αντικειμενικά έπαιξαν το παιχνίδι των εθνικιστών. Από κει και πέρα το αν, ποιοι και πόσο συνειδητά ενήργησαν (όπως κατηγορήθηκαν) σε μια τέτοια κατεύθυνση, είναι κάτι που για μας παραμένει ανοιχτό.

Δεν μας είναι εύκολο να δεχτούμε ότι η -υπαρκτή- αντισταλινική υστερία κάποιων μπορούσε να οδηγήσει έως και σε τέτοια επίπεδα τύφλωσης. Μόνο που επειδή η Ιστορία απαιτεί κάποιες απαντήσεις, πράγμα που ευελπιστούμε να το κατορθώσουμε στο μέλλον, εδώ, έτσι σαν "προσημείωση", να θέσουμε ξανά αυτό που επανειλημμένα αναφέρθηκε από τις στήλες αυτής της εφημερίδας. Την κριτική - καταγγελία που έκανε πριν ένα διάστημα ο **Μ. Ράπτης (Πάμπλο)**, σε άρθρο του σε εφημερίδα του συγκροτήματος, ενάντια στους **Ρουσβελτ, Μπλουμ, Τσόρτσιλ**, για το λόγο ότι "συνέτηξαν μέτωπο (το αντιχιτλερικό) με τον **Στάλιν**". Με δεδομένο ότι ο Πάμπλο δεν είναι τυχαίος αλλά ο επί 20ετίας γραμματέας της τροτσκιστικής "4ης Διεθνούς", έχουμε κάθε λόγο να κρατάμε ανοιχτά κάποια πολύ σοβαρά ζητήματα. Από κει και πέρα και σε αναφορά με το θέμα μας, σε ένα τέτοιο κλίμα σαν αυτό που περιγράψαμε και σε μια κατάσταση η οποία εξέθρεψε (όπως εκ των πραγμάτων αποδείχτηκε) τους όρους για το πραξικόπημα του Κασάδο λίγο αργότερα, το να υπάρξουν στην αντιμετώπισή της λάθη, υπερβολές έως και αυθαιρεσίες σε ορισμένες περιπτώσεις είναι αρνητικό, αλλά και πάντα μέσα στη "λογική" παρόμοιων καταστάσεων.

Πραξικόπημα Κασάδο. Το τέλος του δράματος

Ακόμη από το 1937 στις γραμμές αστών σοσιαλιστών έχουν αρχίσει οι ταλαντεύσεις, οι νύξεις για συμβιβασμό, ακόμη και κάποιες επαφές μέσω Δύσης. Ακριβώς οι πιέσεις των Δυτικών παίζουν έναν μάλλον καθοριστικό ρόλο σε μια τέτοια εξέλιξη καθώς και ο φόβος όλων αυτών μπροστά στην ισχυροποίηση του ρόλου και της θέσης του ΚΚΙ στο δημοκρατικό στρατόπεδο. Στο ίδιο διάστημα η ένταση της αντίθεσης και η επίθεση στο ΚΚΙ απηχούν και αυτές τις τάσεις. Η κατάργηση της Επιτροπής Άμυνας της Μαδρίτης από τον Λάργκο Καμπαλέρο, η κατάργηση των πολιτικών επιτροπών στο Λ. Στρατό από τον Πριέτο κ.λπ. κ.λπ. Το ότι η αντίσταση στο φρανκισμό με ψυχή ακριβώς τους κομμουνιστές κρατάει ακόμη καλά, δεν αφήνει πολλά περιθώρια σε αυτές τις τάσεις. Δεν παύουν ωστόσο να υπάρχουν και, όπως ήδη αναφέραμε, μετά το Μόναχο ενεργοποιούνται με τον πιο δραστήριο τρόπο. Αποφασιστική στάση υπέρ της αντίστασης κρατούν μόνο οι κομμουνιστές, ενώ Νεγκρίν (πρωθυπουργός) και Μπόχα (αρχηγός στρατού) είναι μεν υπέρ της αντίστασης αλλά λειτουργούν κάτω από τη συνεχή πίεση των ομοϊδεατών τους. Ανάλογο χαρακτήρα έχει η στάση μερίδας αναρχικών, που πιέζονται να τα "μαζεύουν" από την ηγεσία τους, που ήδη έχει διαφύγει στο εξωτερικό. Οι όροι του Φράνκο (παράδοση άνευ όρων) άλλους απ' αυτούς τους απελπίζουν ολότελα και μερικούς (Νεγκρίν, Μπόχα) τους αναγκάζουν να δουν σαν μόνη διέξοδο τη συνέχιση της αντίστασης, χωρίς ωστόσο να πολυπιστεύουν σε κάτι τέτοιο. Η αναγνώριση του Φράνκο από Αγγλία, Γαλλία επιταχύνει τις εξελίξεις.

Ο Αθάνια παραιτείται από πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η συνωμοσία παίρνει πλέον ραγδαίους ρυθμούς. Κεντρικό πολιτικό της πρόσωπο ο σοσιαλιστής Μπεστέιρο. Στρατιωτικό, ο στρατηγός **(συνταγματάρχης του τακτικού ισπανικού στρατού και**

πράκτορας των Άγγλων) Κασάδο. "Πλάτη", η Δύση και βασικά η Αγγλία. Στόχος οι κομμουνιστές. Όλοι σχεδόν οι αξιωματικοί που πρόσκεινται σε Αθάνια, Λάργκο Καμπαλέρο, Πριέτο (που όλοι τους έχουν ήδη διαφύγει στο εξωτερικό) προσχωρούν στη συνωμοσία. **Ωστόσο, η συνωμοσία δεν θα είχε καμιά τύχη αν δεν υποστηριζόταν από τους αναρχικούς,** τόσο στην προετοιμασία όσο και στην εκτέλεση της. Στις 21/3/39 ο Κασάδο απαγορεύει την έκδοση της "Μούντε Ομπρέρο", που περιείχε έκκληση για συνέχιση της αντίστασης και άρθρο ενάντια στον Λ. Καμπαλέρο. Η εφημερίδα ωστόσο κυκλοφορεί χέρι με χέρι. **Αρχίζουν κατασχέσεις και συλλήψεις κομμουνιστών.** Το πραξικόπημα εκδηλώνεται. Νεγκρίν και Μπάχα διαφωνούν αλλά δεν έχουν το σθένος να αντιταχθούν πραγματικά, και ο μεν Νεγκρίν τα παρατάει ο δε Μπάχα συμβιβάζεται με τους συνωμότες. **Ο Θεπριάνο Μέρα, αναρχικός στρατηγός, αναλαμβάνει να περιφρουρήσει με μονάδες αναρχικών το υπουργείο Οικονομικών, αρχηγείο του Κασάδο.** **Συστήνεται το "Συμβούλιο Αμύνης" (ενάντια σε ποιον;), ένα είδος προσωρινής κυβέρνησης με υπουργούς αστούς, σοσιαλιστές και αναρχικούς.** Οι κομμουνιστές αξιωματικοί και στρατιώτες αντιδρούν. Έχουν ωστόσο να αντιμετωπίσουν τρία μέτωπα, ενώ οι εξελίξεις τους έχουν αποκόψει από την πολιτική τους ηγεσία. Δέχονται συνδυασμένες επιθέσεις από δυνάμεις του Φράνκο, του Κασάδο και των αναρχικών, και τελικά νικιούνται. **Στην Καρθαγένη, μάλιστα, οι πραξικοπηματίες ενώνονται με φαλαγγίτες και επιτίθενται στους στρατώνες πυροβολικού. Κασάδο και Θεπριάνο Μέρα συλλαμβάνουν και εκτελούν κομμουνιστές αξιωματικούς.** Είναι το τέλος. Το μέτωπο καταρρέει. Οι διαπραγματεύσεις με το Φράνκο, στη συνέχεια, το μόνο νόημα που έχουν είναι να διασφαλίσουν τη διαφυγή όλου αυτού του ελεεινού εσμού της προδοσίας. Κασάδο και συντροφιά το σκάνε με αγγλικό πολεμικό από τη Βαλέντσια. Ο ισπανικός λαός παραδίνεται στη φρίκη της φρανκικής δικτατορίας. Δεν νομίζουμε ότι είναι απαραίτητα κάποια σχόλια για τα προηγούμενα. Θα αρκεστούμε σε μια και μόνο επισήμανση. Κατά γενική παραδοχή, η αντίσταση ήταν ακόμη δυνατή και για μεγάλο μάλιστα χρονικό διάστημα. Λίγο μετά, στις 15/3, ο Χίτλερ μπαίνει στην Πράγα. Λίγο αργότερα, το Σεπτέμβριο, επιτίθεται στην Πολωνία. Είναι η αρχή του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου, είναι η δραματική ανατροπή του παγκόσμιου σκηνικού. Εύκολα μπορεί να κατανοήσει κανείς τις συνέπειες αυτών των εξελίξεων στο ισπανικό μέτωπο. Μόνο που θα 'πρεπε να υπάρχει και μέχρι τότε ισπανικό μέτωπο. **Άλλα όμως ήταν τα σχέδια των Άγγλων, Γάλλων, Αμερικανών και των ανθρώπων τους για την Ισπανία.**

Ζητήματα κριτικής

Όπως και στην εισαγωγή αυτού του κειμένου αναφέραμε, ο ρόλος του δεν ήταν να "κλείσει" το ζήτημα του Ισπανικού Εμφυλίου. Βασικό του μέλημα υπήρξε η προσπάθεια να απαντήσει σε στρεβλώσεις, σε μύθους, σε παραχαράξεις της ιστορίας. Να καταδείξει, στο μέτρο του δυνατού, τον πραγματικό ρόλο της κάθε δύναμης σ' αυτήν την υπόθεση.

Από κει και πέρα έχουμε πλήρη επίγνωση ότι αυτή μας η τοποθέτηση απέχει αρκετά από το να αποτελέσει μια ολοκληρωμένη και σε βάθος ανάλυση του ζητήματος. Αυτή μας η υπεύθυνη, θέλουμε να πιστεύουμε, στάση πολλές φορές παρανοείται (ή "παρνοείται") από κάποιους που δεν το 'χουν σε τίποτα να αραδιάζουν κάθε στιγμή αφορολόγητες ανοησίες επί παντός επιστητού. Και δεν αναφερόμαστε μόνο σ' αυτούς που βγάζουν "μεροκάματο" μ' αυτή την τακτική (μεροκάματο, τρόπος του λέγειν, γιατί ανταμείβονται πλουσιοπάροχα από το σύστημα). Αλλά και σ' εκείνους που

νομίζουν, ότι όλο το πρόβλημα είναι να αραδιάζεις δέκα "εξυπνάδες" απ' αυτές που είναι γεμάτη η ευρωπαϊκή αγορά.

Τα πραγματικά προβλήματα ωστόσο του κινήματος απαιτούν μια ουσιαστική αντιμετώπιση κι αυτό δεν είναι ποτέ μια υπόθεση ευκολίας.

Στη βάση αυτής της λογικής, λοιπόν, εδώ περισσότερο θα θέσουμε παρά θα κλείσουμε κάποια ζητήματα, για τα οποία νομίζουμε ότι απαιτείται περισσότερη δουλειά.

Τα ζητήματα αυτά αφορούν κύρια το ΚΚΙ. Για την πορεία, το ρόλο και την προσφορά του ήδη αναφερθήκαμε. Εδώ το κύριο βάρος πέφτει στα προβλήματα, τις αδυναμίες, τις ανεπάρκειες που εμφανίστηκαν. Αδυναμίες για τις οποίες θεωρούμε "κυρίως υπεύθυνο" το ΚΚΙ. Και το αντιμετωπίζουμε έτσι, επειδή θεωρούμε κεντρικό πολιτικό υποκείμενο της πάλης που δόθηκε. Γιατί καμιά άλλη πολιτική δύναμη δεν μπορούσε (ούτε και "ήθελε") να "χρεωθεί" το καθήκον της αντιμετώπισης των προβλημάτων που τέθηκαν. Όχι για λόγους αριθμητικής ή όποιας άλλης ποσοτικής υπεροχής (που δεν την είχε) αλλά στη βάση της ιδεολογικής και πολιτικής του συγκρότησης και της σαφήνειας προσανατολισμού που μόνο το ΚΚ Ισπανίας είχε. Εν αρχή είναι το ζήτημα της γραμμής. Η γραμμή του ΚΚΙ, αλλά και γενικότερα του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος, ήταν η γραμμή του Λαϊκού Μετώπου. Μια γραμμή σωστή, η οποία νομίζουμε ότι στη γενική λογική δικαιώθηκε και από τις εξελίξεις. Η γραμμή του Λ.Μ. προβλήθηκε σε μια εποχή γενικότερης επίθεσης του συστήματος με αιχμή τις ανερχόμενες φασιστικές δυνάμεις, έντασης των ανταγωνισμών που προετοίμαζαν και τελικά οδήγησαν στον πόλεμο. Η γραμμή του Λ.Μ. ήταν μια γραμμή συνένωσης των προοδευτικών δυνάμεων που συγκροτούνταν με άξονα το προλεταριάτο και που είχε ή αναδείκνυε στην πορεία σαν ηγετική δύναμη τις επαναστατικές κομμουνιστικές δυνάμεις.

Αυτή η πολιτική υπήρξε τελικά και νικηφόρα στο γενικότερο διεθνές πεδίο, με τη συ-ντριβή του Άξονα και τη δημιουργία του σοσιαλιστικού στρατοπέδου. "Ναι, αλλά έτσι φτάσαμε στον Γκορμπατσόφ" λένε κάποιοι. Αλλά με αυτή τη λογική θα μπορούσαμε να "συσχετίσουμε" τις τελευταίες εξελίξεις με τον ...Μιραμπό και τον Νταντόν.

Η γραμμή του Λ.Μ. απάντησε και νομίζουμε σωστά στο πρόβλημα που έθεσε η ιστορία. Στα προβλήματα που τέθηκαν στη συνέχεια, που βεβαίως δεν είναι άσχετα αλλά δεν παύουν να έχουν και το δικό τους κύρια ιδιαίτερο χαρακτήρα, είναι που δεν δόθηκαν οι απαιτούμενες απαντήσεις. Αλλά αυτό είναι μια άλλη ιστορία.

Στην Ισπανία βεβαίως τα πράγματα οδηγήθηκαν στην ήττα. Γιατί και πώς, ως ένα βαθμό αναφερθήκαμε. Υπήρξε μήπως πρόβλημα γραμμής ειδικά, έστω, **στην**

Ισπανία; Αυτό που κατ' αρχήν θέλουμε να υπογραμμίσουμε, είναι ότι στην πραγματικότητα δεν προβλήθηκε ΚΑΜΙΑ άλλη αριστερή γραμμή. Και δεν προβλήθηκε (εννοούμε με ολοκληρωμένο και ουσιαστικό τρόπο) επειδή καμιά άλλη δύναμη δεν μπορούσε και ούτε και ήθελε να αναλάβει μια τέτοια ευθύνη.

Ταυτόχρονα ήταν η γραμμή που ανταποκρινόταν στις απαιτήσεις της συγκυρίας και γι' αυτό όλοι γύρω από αυτή τη γραμμή "περιστρέφονταν", είτε "συμφωνούσαν" είτε "διαφωνούσαν". Σαν τέτοια ήταν και η μόνη που είχε πιθανότητες να οδηγήσει στη νίκη, αν δεν υπονομευόταν από εκείνες τις πλευρές που διαφωνούσαν συμφωνώντας και συμφωνούσαν διαφωνώντας, και αν το ΚΚΙ κατόρθωνε να αναπτύξει μεγαλύτερες δυνατότητες από αυτές που τελικά εμφάνισε.

Ως προς την εφαρμογή αυτής της γραμμής, έχουν γίνει κατά καιρούς κριτικές, αυτοκριτικές κ.λπ. Κριτικές που επικεντρώνονται σε ορισμένα ζητήματα. Στην προσήλωση (του ΚΚΙ) στους δημοκρατικούς αστικούς θεσμούς, στη μη εκμετάλλευση των νέων μορφών εξουσίας που αναδείχτηκαν στην πάλη. Στην

απώλεια της ανεξαρτησίας στους κόλπους του λαϊκού μετώπου και την απαίτηση να γίνονται όλα μέσα απ' αυτό. Την ανυπαρξία δυνάμεων που να βρίσκονται κάτω από τον έλεγχο του (του ΚΚΙ). Τη μη οργάνωση ανταρτοπόλεμου στις περιοχές που ελέγχονταν από τους εθνικιστές, όπως με επιστολή του υποδείκνυε και ο Στάλιν. Την έλλειψη επιμονής και αποφασιστικότητας στην απαίτηση για προσφυγή στο λαό και αναπροσαρμογής της σύνθεσης των Κάρτες στους συσχετισμούς που διαμορφώθηκαν μετά το '36. Στην αποδοχή της κυριαρχίας (;) της μικροαστικής τάξης στο πλαίσιο του Λ.Μ. Στο φόβο και τη συμβιβαστική στάση α-πέναντι στις δυτικές δημοκρατίες. Από τη μεριά του ΚΚΙ(μ-λ), στην αυστηρή (και με τάσεις απολυτότητας μάλλον, θα λέγαμε εμείς) κριτική του τίθεται και ένα ζήτημα ύπαρξης δυο γραμμών, όπου στη μια πλευρά (την επαναστατική) τοποθετείται ο γραμματέας του ΚΚΙ, Χοσέ Ντίαθ, και στην άλλη οι Ιμπαρούρι, Καρίγιο.

Τέτοιου είδους αδυναμίες και άλλες που δεν αναφέρθηκαν, οπωσδήποτε υπήρξαν σ' αυτόν ή εκείνο τον βαθμό και ποιότητα. Το κύριο για μας ωστόσο είναι το αν και πόσο λαμβάνονται κάθε φορά υπόψη οι υπάρχοντες όροι και συσχετισμοί.

Επιμένουμε στην άποψη ότι άλλο πράγμα είναι η κριτική (που έχει και πολιτικό αλλά και ιστορικό χαρακτήρα) και άλλο η συναγωγή συμπερασμάτων που προορίζεται για "σημερινή" πολιτική χρήση.

Στη βάση αυτή, ας θέσουμε και από τη μεριά μας κάποια ζητήματα και πάντα στη λογική που προηγούμενα αναφέραμε. Θεωρούμε καταρχήν κρίσιμο και αποφασιστικής σημασίας το ζήτημα της νίκης ή της ήττας. Η άποψη (των αναρχικών) "δεν κάνουμε πόλεμο αλλά επανάσταση" είναι απλώς μια σαχλαμάρα και στις συγκεκριμένες τότε συνθήκες επικίνδυνη. **Το ζήτημα δεν είναι ο διαχωρισμός αλλά η "συγχώνευση" των δυο με "μέτρο" τη νίκη.** Η νίκη ήταν που θα έβγαζε μπροστά κάποιες δυνάμεις, που θα κατοχύρωνε τις θέσεις που θα είχαν κατακτήσει στο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο, που θα άνοιγε δρόμους, με βάση το ρόλο που θα είχαν παίξει στην κατάκτηση της. Αν είχαν παίξει τέτοιο ρόλο. Αν νικούσαν.

Η ήττα θα έδινε αυτό που ήδη ξέρουμε πως έδωσε. Συνεπώς, ένα βασικό κριτήριο απόδοσης ευθυνών αποτελεί ο ρόλος που έπαιξε ο καθένας σε αναφορά με αυτό το κρίσιμο ζήτημα. Την άποψή μας ως προς αυτό την έχουμε κιόλας πει. Μπορούμε, λοιπόν, να «επιστρέψουμε» στις "ευθύνες" και τα προβλήματα που αντιμετώπισε το ΚΚΙ.

Για το πρόβλημα των συμμαχιών

Αν οι αναρχικοί, και με έναν δικό τους τρόπο οι τροτσκιστές, λειτουργούσαν υπό καθεστώς σύγχυσης απέναντι στο πρόβλημα, για το ΚΚΙ έμπαινε σαν ένα από τα πιο σοβαρά. Στους διεθνείς συσχετισμούς ήδη έχουμε αναφερθεί. Αλλά και εσωτερικά τα πράγματα και δύσκολα και περίπλοκα ήταν. Στο κοινωνικό πεδίο, το εκλογικό αποτέλεσμα του '36 και παρά τη νίκη (σε έδρες) του Λ.Μ. δείχνει μια ισορροπία ανάμεσα στο Εθνικό και το Λαϊκό Μέτωπο. Να συνυπολογιστεί επίσης ότι στο πλευρό των εθνικιστών τάχθηκε το μεγαλύτερο μέρος των μηχανισμών και κύρια του στρατού. Πολύ σοβαρά, ωστόσο, προβλήματα υπήρχαν και από την άποψη των δυνάμεων που συγκροτούσαν το Λαϊκό Μέτωπο. Από άποψη κοινωνικής σύνθεσης, η ύπαρξη του προλεταριάτου, της αγροτιάς (με τις διαβαθμίσεις της), της μικροαστικής και τμημάτων της αστικής τάξης αποτελεί τη μια πλευρά του ζητήματος. Η άλλη συνδέεται με το ότι στις δυνάμεις του Λ.Μ. θα πρέπει να συνυπολογίζουμε τις αυτονομιστικές (και συντηρητικές) δυνάμεις των Βάσκων καθώς και τις αντίστοιχες (και οπωσδήποτε πιο προοδευτικές) της Καταλονίας.

Πιο σοβαρή πλευρά ωστόσο του ζητήματος συνδέεται με τον πολιτικό συσχετισμό.

Το ΚΚΙ μπορεί να δυνάμωσε στην πορεία με βάση την πάλη, το ρόλο που έπαιξε και το κύρος που απέκτησε, αλλά στην αρχή των γεγονότων είναι ένα κόμμα με σαφώς λιγότερες δυνάμεις από αναρχικούς - σοσιαλιστές. Ταυτόχρονα οι όποιοι μηχανισμοί ελέγχονται από αστούς - σοσιαλιστές. Ο δυσμενής αυτός συσχετισμός δεν αντικατοπτρίζει μια ποσοτική μόνο διαφορά. Σοσιαλιστικό κόμμα και αναρχικοί έχουν μια ιστορία (αντίθετα το ΚΚΙ είναι «νέο» κόμμα), οι δεσμοί τους με τις μάζες και το προλεταριάτο δεν είναι συγκυριακοί αλλά χτισμένοι μέσα από μια μακρά πορεία. Ο έλεγχός τους, αντίστοιχα, πάνω στις δυο μεγάλες εργατικές ομοσπονδίες **VEΤ (σοσιαλιστές)** και **CNT (αναρχικοί)** είχε ανάλογα χαρακτηριστικά.

Με αυτούς τους όρους, η θέση του ΚΚΙ και δύσκολη και περίπλοκη ήταν. Υπέρ του ήταν η ιδεολογική και πολιτική συγκρότηση, ενώ ενίσχυε το κύρος του η σύνδεση με τη ΣΕ. Είναι φανερό ωστόσο ότι δεν μπορούσε εκ των πραγμάτων να παίξει ηγετικό ρόλο και να καθοδηγήσει με αποφασιστικό τρόπο το Λ.Μ., άσχετα αν στην πορεία ισχυροποιήθηκε. Σε μια τέτοια βάση οι "δρόμοι" για το ΚΚΙ δεν ήταν πολλοί. Δεν μπορούσε να οικοδομήσει μια στέρεη και με προοπτική συμμαχία ούτε με τους σοσιαλιστές ούτε με τους αναρχικούς. Για κάποιο διάστημα φάνηκε να ρίχνουν ένα βάρος στην συνεργασία με τους σοσιαλιστές και δεν ήταν η καλύτερη επιλογή του. Η απόπειρα (το '37) να ανοίξει συζήτηση με τους αναρχικούς "εφ' όλης" δε βρήκε ανταπόκριση. Εν πάση περιπτώσει, το γεγονός είναι ότι δεν παρείχαν πραγματικές εγγυήσεις ούτε οι ρεφορμιστικές τάσεις των μεν ούτε η αλλοπρόσαλλη τακτική τα άλλων, ενώ κοινός παρονομαστή υπήρξε ο ομορτισμός των ηγεσιών και των δυο καθώς και η αντίθεσή τους στο ΚΚΙ και ό,τι αυτό αντιπροσώπευε. Πράγματα άλλωστε που αποδείχτηκαν περίτρανα στην πορεία και με δραματικό τρόπο στο τέλος. Εκ των πραγμάτων λοιπόν δεν είχε εναλλακτικές επιλογές από αυτήν του Λ.Μ., προσπαθώντας ταυτόχρονα στην πορεία να οικοδομήσει όρους για πιο ολοκληρωμένη και ουσιαστική προώθηση της λογικής του, πράγμα φυσικά όχι εύκολο.

Ιδιαίτερη σημασία είχε, όπως ήδη αναφέραμε, ο συσχετισμός μέσα στην ίδια την εργατική τάξη, στην οποία βασική επιρροή είχαν οι σοσιαλιστές και αναρχικοί με αποτέλεσμα και έλλειψη ενότητας στο πλαίσιο της. Υπήρξε ενότητα στην πράξη όσον αφορά την απόκρουση του φασιστικού πραξικοπήματος, αυτή άφησε υποθήκες, όχι στο βαθμό ωστόσο που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε απάντηση του ζητήματος. Για τη σημασία ενός τέτοιου προβλήματος δε νομίζουμε πως χρειάζεται να επιχειρηματολογήσουμε. Το ΚΚΙ αναζήτησε απαντήσεις με διάφορους τρόπους, ενίσχυσε τη θέση του, δεν μπόρεσε ωστόσο να το λύσει. Κάτω από την πίεσή του προβληματίστηκε ακόμα και στην κατεύθυνση της ενότητας με το σοσιαλιστικό κόμμα. Ενισχυτικά σε μια τέτοια κατεύθυνση λειτουργούσαν τα προηγούμενα του ενιαίου σοσιαλιστικού κόμματος της Καταλονίας και της ενοποίησης της κομμουνιστικής με τη σοσιαλιστική νεολαία της Ισπανίας. Ένα τέτοιο εγχείρημα ωστόσο, και ανεξάρτητα από το ότι η ηγεσία του σοσιαλιστικού κόμματος το απέρριπτε, μάλλον δεν θα μπορούσε να οδηγήσει σε σωστή κατεύθυνση και μόνο σαν ταχτικό χειρισμό μπορούμε ίσως να το κατανοήσουμε.

Ένα ζήτημα ακόμη που θα θέλαμε να επισημάνουμε είναι ότι το ΚΚΙ στις δοσμένες συνθήκες λειτουργούσε πάντα "υπό πίεση". Και δεν εννοούμε μόνο την πίεση του συσχετισμού αλλά και την πίεση της εξελισσόμενης στρατιωτικής σύγκρουσης με τους φασίστες. Το ζήτημα της νίκης ή της ήττας τίθονταν έτσι "κάθε στιγμή" και μια τέτοια πίεση δεν είναι ο καλύτερος όρος για τη σωστότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων. Βεβαίως θα μπορούσε να πει κανείς ότι αυτή η πίεση λειτουργούσε πάνω σε όλους, αλλά, όπως έχουμε ήδη δει, σε σύγκριση με την υπευθυνότητα με την

οποία αντιμετώπιζε το ζήτημα το ΚΚΙ, μάλλον "ανεύθυνα" το αντιμετώπιζαν οι άλλοι. (Γι' αυτό και οδηγήθηκαν εκεί όπου οδηγήθηκαν).

Για το ζήτημα των δυο γραμμών που θέτει το ΚΚΙ(μ-λ)

Υπάρχουν και τέτοια δεδομένα, που θα μπορούσαν να στηρίξουν μια τέτοια άποψη, σεβόμαστε τις εκτιμήσεις του ΚΚΙ(μ-λ), μόνο που νομίζουμε πως υπάρχει σ' αυτές και μια έντονη επίδραση της εξελισσόμενης τότε (όταν έγιναν αυτές οι εκτιμήσεις) οξείας αντιπαράθεσης με το ρεβιζιονισμό, στην πλευρά του οποίου είχαν προσχωρήσει λ.χ. οι Ιμπαρούρι, Λίστερ. Από κει και πέρα το δικό μας επίπεδο διερεύνησης του ζητήματος δεν επαρκεί στο να μπορούμε να έχουμε μια ολοκληρωμένη και κατηγορηματική άποψη.

Συμπληρωματικά

Το ΚΚΙ προώθησε μια βασικά σωστή γραμμή. Πάλεψε με ηρωισμό, αυταπάρνηση, συνέχεια και συνέπεια. Καθοριστικός παράγοντας υπήρξε ο δυσμενής συσχετισμός μέσα από τον οποίο προώθησε την πάλη του, καθώς και η πίεση από την κρισιμότητα με την οποία τίθονταν συνεχώς τα ζητήματα. Με αυτούς τους όρους υπήρξαν λάθη, αδυναμίες και κυρίως ανεπάρκειες. Είναι μάλλον παρακινδυνευμένο (και ίσως χωρίς νόημα) να προσπαθήσει κανείς να απαντήσει στο αν τα πράγματα θα μπορούσαν να εξελιχθούν διαφορετικά. Θα είχε κάποιο νόημα να διερευνηθεί το κατά πόσο θα μπορούσε να κρατηθεί το μέτωπο και η αντίσταση μέχρις ότου (και αυτό έγινε αρκετά σύντομα) άλλαζε το διεθνές πλαίσιο και οι αντίστοιχοι συσχετισμοί. Αλλά αυτό απαιτεί μια άλλη δουλειά.

Παράρτημα

Δημοσιεύουμε αποσπάσματα από τον αποχαιρετιστήριο λόγο της Πασιονάρια (Ντολόρες Ιμπαρούρι) στη Βαρκελώνη, κατά την αποχώρηση των Διεθνών Ταξιαρχιών. Απευθύνεται πρώτα (η Ν.Ι.) στις γυναίκες της Βαρκελώνης: "Μητέρες! Γυναίκες! Όταν περάσουν τα χρόνια και κλείσουν οι πληγές του πολέμου, όταν η συννεφιασμένη ανάμνηση των θλιβερών αιματοβαμμένων ημερών μετατραπεί σε ελεύθερο παρόν, σε ένα παρόν αγάπης και

ευημερίας, όταν το αίσθημα του μίσους σβήσει και όταν όλοι ανεξάρτητα οι Ισπανοί αισθανθούν την υπερηφάνεια ότι χτίζουν σε μια ελεύθερη χώρα, τότε μιλήστε στα παιδιά σας. Μιλήστε για τις Διεθνείς Ταξιαρχίες. Πείτε τους πως διασχίζοντας θάλασσες και βουνά, περνώντας σύνορα που τα έκλειναν οι λόγχες και ενώ άγρια σκυλιά τους παραμόνευαν, έτοιμα να κομματιάσουν τις σάρκες τους, αυτοί οι άνθρωποι έφτασαν στη χώρα μας σταυροφόροι της ελευθερίας. Τα παράτησαν όλα, τις αγάπες τους, τις πατρίδες τους, τα σπίτια τους και τα καλά τους -πατεράδες, μανάδες, γυναίκες, αδελφές, αδελφούς και παιδιά- και ήρθαν και μας είπαν: "Εδώ είμαστε, η υπόθεση της Ισπανίας είναι δική μας. Είναι υπόθεση ολόκληρης της προοδευτικής ανθρωπότητας". Σήμερα φεύγουν. Πολλοί απ' αυτούς, χιλιάδες απ' αυτούς μένουν εδώ με λίκνο τους την ισπανική γη και όλοι οι Ισπανοί θα τους θυμούνται με το πιο βαθύ αίσθημα". Μετά αποτάθηκε στους συγκεντρωμένους άνδρες των Ταξιαρχιών.

"Σύντροφοι των Διεθνών Ταξιαρχιών. Λόγοι πολιτικοί, αίτια κρατικά, το συμφέρον αυτής της ίδιας της υπόθεσης για την οποία χύσατε το αίμα σας με απεριόριστη γενναιοδωρία, σας στέλνουν τώρα πίσω, μερικούς από σας, στην πατρίδα σας, άλλους σε αναγκαστική εξορία. Μπορείτε να φύγετε περήφανοι. Είσαστε η ιστορία. Γίνετε πρόσωπα μυθικά. Είσαστε το ηρωικό παράδειγμα της σταθερότητας και της διεθνούς απήχησης της Δημοκρατίας. Δεν θα σας ξεχάσουμε και όταν βγάλει φύλλο και πάλι το δένδρο της ελιάς, το δένδρο της ειρήνης, και αυτά μπλεχτούν με τα φύλλα της δάφνης για τη νίκη της Ισπανικής Δημοκρατίας, ελάτε πάλι πίσω"!!!

Δημοσιεύθηκε από: «**Προλεταριακή Σημαία**»

Αναρτήθηκε από **antigeitonies**